

Dit rapport dient in samenhang met de
hoofdnotitie programma APV gelezen te worden

> Consequenties directe aansluiting

Analyse van financiële en organisatorische consequenties

Utrecht, 8 oktober 2021
Sjoerd Arlman
Geraline Boonzaaijer
Saskia van der Erf
Fons Strijbosch

SiRM. Strategies
in Regulated
Markets

Inhoud

1	Aanleiding, vragen aan SiRM en aanpak	2
1.1	Aanleiding	2
1.2	Vragen aan SiRM	2
1.3	Aanpak	3
2	Financiële consequenties varianten directe aansluiting	5
2.1	Uitgangspunten	5
2.2	Hoofdconclusies	6
2.3	Financiële consequenties voor betrokkenen	8
2.4	Gevoeligheidsanalyses	15
3	Governance in geval van directe aansluiting	24
3.1	Hoofdconclusies	24
3.2	De huidige governancestructuur van de gz-opleiding	24
3.3	De governance in geval van een ongewijzigde of logistieke aansluiting	28
3.4	De governance in geval van een geïntegreerde aansluiting	29
4	Impact op administratieve lasten van wijzigen infrastructuur	30
4.1	Varianten infrastructuur	30
4.2	Hoofdconclusies	30
4.3	Impact op administratieve lasten per activiteit	32
	Bijlage 1. Methodologie financiële consequenties	35
	Bijlage 2. Onderlinge relaties opleidingsinstellingen en -instituten	47
	Bijlage 3. Governanceprincipes in het hoger onderwijs en de zorg	48
	Bijlage 4. Samenstelling begeleidingscommissie	53
	Bijlage 5. Geïnterviewden en deelnemers werksessies	54

I Aanleiding, vragen aan SiRM en aanpak

Dit rapport dient in samenhang met de hoofdnotitie van het programma APV gelezen te worden. De impactanalyses in dit rapport zijn bedoeld om de besluitvormers over het advies van het programma APV aan de Opleidingsraad te informeren. De analyse van financiële consequenties is daarbij zo beleidsarm mogelijk opgesteld en bevat geen inhoudelijke voor- en nadelen van varianten.

1.1 Aanleiding

In oktober 2020 is het programma Adaptieve Psychologische Vervolgopleidingen (programma APV) van start gegaan. Het doel van dit programma is om samen met alle belanghebbenden te komen tot een nieuw systeem en een andere invulling van psychologische vervolgopleidingen. Dit moet het voor psychologen makkelijker maken om in te spelen op veranderingen en innovaties in de zorg, technologie en maatschappij, zodat ze cliënten de best mogelijke zorg kunnen blijven bieden.

Het programma bestaat uit drie lijnen:

- 1 Aansluiting Master – Gezondheidszorgpsycholoog (gz)-opleiding (AMG): logistieke kortetermijn-aansluiting, selectie, lange-termijn-aansluiting, inclusief eerder verworven competenties (EVC).
- 2 Visie & Infrastructuur: een verkenning van een andere landelijke of regionale opleidingsinfrastructuur om de kwaliteit te verbeteren van de vervolgopleidingen in de ggz en aanverwante sectoren.
- 3 Didactische Ontwikkelingen & Instrumenten: didactische state of the art van psychologische (vervolg-)opleidingen realiseren en borgen. Didactiek van psychologische zorgverlening als vak neerzetten en continuïteit geven.

1.2 Vragen aan SiRM

Adviesbureau SiRM – Strategies in Regulated Markets – is voor twee van de drie programmalijnen gevraagd om impactanalyses te doen:

- Voor de programmalijn AMG heeft SiRM de verwachte financiële consequenties van de voorliggende varianten van directe aansluiting van masteropleidingen op de gz-opleiding in kaart gebracht (Hoofdstuk 2). Hierbij is gekeken naar de financiële consequenties voor de afzonderlijke categorieën betrokkenen en wat de varianten betekenen voor de Nederlandse premie- en belastingbetaler.
- Voor de programmalijn ‘Visie & Infrastructuur’ heeft SiRM de huidige governance van de gz-opleiding beschreven en hoe deze verrijkt zou kunnen worden in geval van directe aansluiting (Hoofdstuk 3). Voor deze programmalijn heeft SiRM daarnaast op hoofdlijnen omschreven

wat de impact op administratieve lasten kan zijn als de infrastructuur van de gz-opleiding verandert (Hoofdstuk 4).

1.3 Aanpak

SiRM heeft dit onderzoek uitgevoerd in de periode van juni tot en met september 2021. Het onderzoek bestaat uit de drie onderdelen die aan SiRM gevraagd zijn. We hebben daarbij het grootste deel van onze tijd besteed aan het in kaart brengen van de financiële consequenties voor de varianten van directe aansluiting. Hiervoor waren de varianten namelijk al het meest concreet uitgewerkt. Hieronder schetsen we per onderdeel onze aanpak.

1.3.1 Financiële consequenties varianten directe aansluiting

Voor de analyse van de financiële consequenties en de governance in geval van directe aansluiting heeft het programma APV een begeleidingscommissie (BC) bijeengebracht. In de BC namen bestuurders en financiële directieleden van ggz-aanbieders, universiteiten en opleidingsinstituten deel. Zie Bijlage 4 voor de samenstelling van de BC en Bijlage 5 voor de andere betrokkenen gedurende het project.

Om de financiële consequenties te kwantificeren, hebben we een Excel-model gebouwd. Het model bevat ruim 100 verschillende parameters die bepalend zijn voor de financiële effecten van de verschillende varianten van aansluiting. We hebben de BC tijdens vier bijeenkomsten en tussentijdse contactmomenten met individuele leden geraadpleegd over de opbouw van het model, de gehanteerde parameters en tussentijdse resultaten. De BC heeft alle parameters goedgekeurd. Waar er verschillende bronnen waren of een verschil van inzicht was over de juiste waarde van een parameter, hebben wij de verschillende opties transparant laten zien en heeft de BC op basis daarvan een besluit genomen welke waarde het meest realistisch lijkt.

Naast de BC leverden ook de leden van de taskforce AMG feedback op de conceptuitkomsten.

Bijlage 1 bevat meer informatie over de methodologie die we gehanteerd hebben voor dit onderdeel.

1.3.2 Governance in geval van directe aansluiting

Om de governance van de huidige en toekomstige gz-opleiding in kaart te brengen, heeft SiRM ten eerste de wetten, besluiten, beleidsregels en andere openbare bronnen met informatie over de governance van de huidige gz-opleiding geanalyseerd. Vervolgens zijn de wetten en governancecodes met mogelijke principes voor een toekomstige of verrijkte governancestructuur doorgenomen. De belangrijkste bronnen hierbij waren de Wet op het hoger onderwijs en wetenschappelijk onderzoek (WHW), de Code goed bestuur universiteiten, de Wet Toelating Zorginstellingen (WTZi) en de Governancecode zorg.

De voorlopige bevindingen zijn gepresenteerd in de projectgroep Visie & Infrastructuur en in de BC die door het programma APV is bijeengebracht. Opmerkingen die vanuit de projectgroep en de BC zijn gekomen, zijn verwerkt in dit rapport.

1.3.3 Impact op administratieve lasten van wijzigen infrastructuur

In overleg met het programma APV is ervoor gekozen om alleen de impact van de infrastructuurvarianten op de (financiële) administratieve lasten in kaart te brengen. Om de impact van de varianten op de administratieve lasten in kaart te brengen heeft de Nederlandse ggz twee werksessies met praktijkopleidingsinstellingen (POI's) georganiseerd, op 26 augustus en op 2 september 2021. SiRM heeft deze werksessies voorbereid en geleid. Samen met de POI's is geprobeerd een eerste inschatting te maken van de impact van de voorliggende varianten op de administratieve lasten van de gz-opleiding. Alleen grote POI's hebben zich aangemeld en deelgenomen aan de werksessies.

Daarnaast voerde SiRM interviews met andere organisaties die betrokken zijn bij de gz-opleiding of andere postmasterverenigingen:

- Een opleidingsinstituut
- De Nederlandse Zorgautoriteit (NZa)
- De Commissie Registratie en Toezicht (CRT)
- TOP Opleidingsplaatsen
- Personen die betrokken zijn bij andere (medische) postmasteropleidingen.

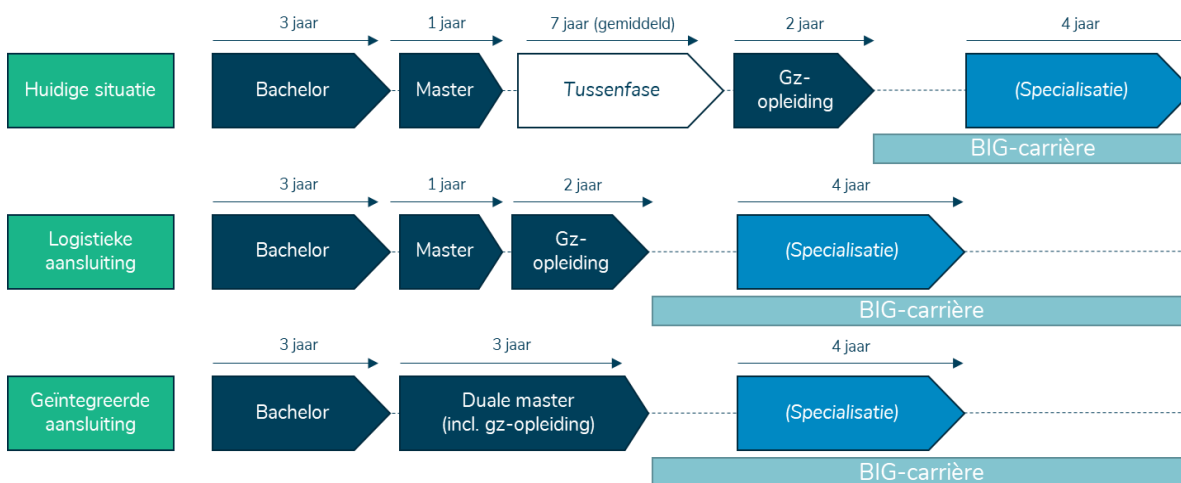
2 Financiële consequenties varianten directe aansluiting

In dit hoofdstuk lichten we toe wat de financiële consequenties van de varianten voor directe aansluiting zijn. We gaan in §2.1 in op de uitgangspunten die we hanteren bij onze analyse. In §2.2 presenteren we de hoofdconclusies, welke we in §2.3 toelichten per categorie betrokkene. Voor de parameters die onzeker zijn en veel impact hebben op de uitkomsten doen we in §2.4 gevoeligheidsanalyses.

2.1 Uitgangspunten

In dit hoofdstuk beschrijven we de verwachte financiële consequenties van de varianten voor directe aansluiting master-gz-opleiding: de logistieke aansluiting en de geïntegreerde aansluiting.

In een model vergelijken we de varianten van directe aansluiting met de huidige situatie. We beschouwen daarbij de bachelorfase, de masterfase, de 'tussenfase' (tijd tussen afronden master en starten gz-opleiding), de gz-opleiding en de BIG-carrière die daarna volgt, inclusief eventuele specialisatie, zie Figuur 1.

Figuur 1. In de huidige situatie volgt na afronding van de master een 'tussenfase' van gemiddeld zeven jaar (met grote spreiding) tot de gz-opleiding. In de logistieke en de geïntegreerde aansluiting verdwijnt deze fase. In de geïntegreerde aansluiting ontstaat een driejarige, duale master met daarin geïntegreerd de gz-opleiding.

We gaan in het model uit van de financiële consequenties van de directe aansluiting voor 'nieuwe' studenten. Dit betreffen bachelorstudenten die starten op een moment in de toekomst wanneer de directe aansluiting geïmplementeerd is.

In het model zijn alleen onderwerpen meegenomen waar een significant financieel verschil verwacht wordt tussen de huidige situatie en de voorgestelde varianten van directe aansluiting. De genoemde inkomsten en kosten per betrokkene zijn daardoor niet helemaal volledig. Kleinere effecten zijn niet gekwantificeerd. We zetten dus de effecten met de grootste impact uiteen,

steeds ten opzichte van de huidige situatie. Dit betekent dat de bedragen die we presenteren een vermeerdering of vermindering zijn van de huidige bedragen.

De financiële consequenties van de invoering van een logistieke of geïntegreerde directe aansluiting zijn afhankelijk van de manier waarop de directe aansluiting uitpakt. Daarvoor doen we in het model aannames. De belangrijkste aannames zijn:

- We gaan uit van een huidige situatie waarin het Zorgprestatiemodel (Zpm) al ingevoerd is. De 'huidige situatie' in het model komt daarmee niet overeen met de daadwerkelijke praktijk tot 2022. Momenteel schrijven alle behandelaars in de ggz tijd onder dezelfde DBC en hebben zij daarmee hetzelfde fictieve gemiddelde uurtarief. Het Zpm, wat vanaf 2022 ingevoerd wordt, bevat gedifferentieerde tarieven: psychologen in opleiding tot gz-psycholoog (piog's) mogen gemiddeld een lager uurtarief declareren dan psychologen met een postmasteropleiding. Op basis van inbreng van de begeleidingscommissie (BC) hebben we een gewogen gemiddeld Zpm-uurtarief samengesteld voor typen behandelaars.
- Het aantal beschikte instromende piog's houden we constant om zo de varianten van directe aansluiting zuiver met de huidige situatie te vergelijken. Omdat een stijging van het aantal beschikte piog's volgens velen wel nodig is, doen we een gevoeligheidsanalyse op deze parameter. We gaan daarbij uit van een stijging van 25%. We vertalen deze stijging in het aantal piog's ook door naar een stijging in het aantal masterstudenten psychologie en orthopedagogiek, en een daling in het aantal masterpsychologen dat zorg levert. Ook deze aannames en gevoeligheden hebben we expliciet besproken met de BC .
- We gaan er in het model vanuit dat het huidige aanbod van psychologische zorg in Nederland in termen van uren geleverde zorg niet verandert. In dit aanbod zit ook de zorg geleverd door masterpsychologen. Dit betekent dat ons model ook in de nieuwe situatie uitgaat van zorg geleverd door masterpsychologen, omdat we het aantal instromende piog's constant houden. In een scenario in de gevoeligheidsanalyse beschrijven we de effecten van een stijgend aantal piog's. In dat scenario daalt het aantal masterpsychologen wél om zo het aanbod van psychologische zorg gelijk te houden.

2.2 Hoofdconclusies

Het voornemen om een directe aansluiting te realiseren, leidt tot hogere kosten van psychologische zorg in Nederland. De mix van behandelaars die psychologische zorg levert, is na directe aansluiting hoger opgeleid. Dit komt vooral doordat de tussenfase van masterpsychologen vervalt en zij eerder op gz-niveau psychologische zorg leveren. Een minder belangrijke reden is dat gz-psychologen en K(N)P'en de masterpsychologen gedurende deze tussenfase niet meer hoeven te superviseren. Zij spelen daarmee tijd vrij voor het leveren van psychologische zorg.

Uiteindelijk zal de Nederlandse burger deze hogere kosten van psychologische zorg als premie- en belastingbetaler merken. De hogere kosten komen in eerste instantie terecht bij zorgaanbieders door hogere personele kosten en bij financiers¹ door hogere declaraties vanuit het Zpm en

¹ De psychologische zorgverlening wordt, afhankelijk van de sector en het financieringskader, gefinancierd door zorgverzekeraars, zorgkantoren, gemeentes en het ministerie van Justitie en Veiligheid. Tenzij anders gespecificeerd worden in dit rapport met 'financiers' deze vier partijen bedoeld.

tariefstijgingen in andere financieringsstelsels. Zij zullen VWS en JenV² verzoeken het macrobudgettair kader te verhogen om deze kostenstijging te dekken. Daarbij is de variant van de geïntegreerde aansluiting gunstiger voor de Nederlandse premie- en belastingbetaler dan de variant van de logistieke aansluiting, omdat masterpsychologen in deze variant gedurende hun tweejarige gz-opleiding de studentstatus hebben en geen salaris ontvangen. Voor studenten is deze variant overigens ongunstig, omdat zij tijdens hun gz-opleiding geen salaris maar een stagevergoeding ontvangen.

De logistieke aansluiting leidt jaarlijks tot €51-€65 miljoen extra uitgaven voor de overheid (ministeries van VWS, JenV en OCW bij elkaar opgeteld) ten opzichte van de huidige situatie. De geïntegreerde aansluiting is jaarlijks €1 miljoen goedkoper tot €13 miljoen duurder (voor VWS en JenV samen €9 miljoen goedkoper tot €5 miljoen duurder, en voor OCW in beide varianten €8 miljoen duurder).

De gevolgen van de directe-aansluiting-varianten verschillen per categorie betrokkene. De hoofdconclusies staan in Tabel 1.

Tabel 1. Hoofdconclusies financiële consequenties directe aansluiting varianten per categorie betrokkene

Betrokkene	Logistieke aansluiting ³ Totaal gekwantificeerde veranderingen ⁴	Geïntegreerde aansluiting ² Totaal gekwantificeerde veranderingen
Studenten en psychologen	Gunstig, omdat psychologen eerder op niveau gz-psycholoog betaald worden + €52.000 per betrokken student/psycholoog voor diens hele studie/carrière	Ongunstig, omdat psychologen geen salaris ontvangen tijdens hun gz-opleiding - €38.000 per betrokken student/psycholoog voor diens hele studie/carrière
Zorgaanbieders	Valt in principe gunstig uit wanneer zorgverzekeraars 'automatische' tariefverhoging via Zpm in ggz en fz betalen en tariefverhoging in andere stelsels gehonoreerd wordt + €1 tot €15 miljoen per jaar voor alle aanbieders samen	Idem als voor logistieke aansluiting, waarbij in deze variant daarnaast piog's stagevergoeding ontvangen in plaats van salaris met lagere personele kosten tot gevolg + €26 tot €40 miljoen per jaar voor alle aanbieders samen
Financiers (zorgverzekeraars, zorgkantoren,	Ongunstig voor financiers: 'automatische' tariefverhoging in ggz en fz via Zpm en verzoek van zorgaanbieders om tariefverhoging in andere stelsels- €51 tot - €65 miljoen per jaar voor alle financiers samen	Idem als voor logistieke aansluiting

² VWS voor uitgaven binnen de Zorgverzekeringswet en Wet langdurige zorg en JenV voor uitgaven binnen de Wet forensische zorg. Het ministerie van Binnenlandse Zaken betaalt gemeentes vanuit het Gemeentefonds voor het organiseren van jeugdzorg. Echter, de beleidsinhoudelijke ministeries zijn VWS en JenV. Daarom spreken wij alleen over deze ministeries in dit rapport. Verreweg het grootste deel van de impact in deze analyse is overigens voor VWS, omdat de forensische zorguitgaven in verhouding veel kleiner zijn.

³ Ten opzichte van de huidige situatie. Ditzelfde geldt voor de andere tabellen in dit hoofdstuk.

⁴ Het betreft niet alle veranderingen door invoering van de directe aansluiting. Alleen de parameters waarop de grootste veranderingen verwacht worden zijn gemodelleerd.

Betrokkene	Logistieke aansluiting ³ Totaal gekwantificeerde veranderingen ⁴	Geïntegreerde aansluiting ² Totaal gekwantificeerde veranderingen
gemeentes en JenV) ⁵		- €51 tot - €65 miljoen per jaar voor alle financiers samen ⁶
Ministeries van VWS en JenV	Ongunstig, want financiers zullen VWS en JenV vragen om macrobudgettair kader zorg op te hogen om de stijging in psychologische zorgkosten op te vangen - €51 tot - €65 miljoen per jaar	Gunstig of enigszins ongunstig, omdat in vergelijking met logistieke aansluiting bij de geïntegreerde aansluiting beschikbaarheidsbijdragen voor piog's vervallen + €9 tot - €5 miljoen per jaar
Universiteiten	Universiteiten maken iets meer kosten door extra selectie tussen de bachelor- en masterfase ⁷ - €1 miljoen per jaar voor alle universiteiten samen	Idem als voor logistieke aansluiting. Universiteiten ontvangen weliswaar hogere inkomsten per masterstudent, maar deze vallen weg tegen de extra kosten die zij zullen maken.
Opleidingsinstituten	Neutraal	Ondanks grote organisatorische veranderingen niet noodzakelijkerwijs financiële consequenties, omdat universiteiten onderdelen kunnen uitbesteden aan opleidingsinstituten
Ministerie van OCW	Neutraal	Ongunstig door hogere Rijksbijdragen aan universiteiten - €8 miljoen per jaar

2.3 Financiële consequenties voor betrokkenen

In deze paragraaf beschrijven we per categorie betrokkene wat de belangrijkste financiële consequenties zijn van de directe aansluiting varianten en hoe dit mogelijk verschilt tussen de varianten.

2.3.1 Voor studenten en psychologen is de logistieke aansluiting gunstig, terwijl de geïntegreerde aansluiting hen juist inkomsten kost

In financieel opzicht is de logistieke aansluiting het gunstigst voor studenten en psychologen, omdat zij eerder op het niveau van gz-psycholoog betaald worden (Tabel 2). Ze komen gemiddeld zeven jaar eerder in de gz-opleiding, wat hen na afronding van de gz-opleiding per persoon in totaal bijna €52.000 bruto meer oplevert ten opzichte van de huidige situatie (€7.500 per jaar

⁵ Het ministerie van Justitie en Veiligheid financiert de forensische zorg direct en staat daarom in deze tabel als financier én als verantwoordelijk ministerie opgenomen.

⁶ We hebben er hierbij geen rekening mee gehouden dat financiers zorgaanbieders mogelijk zullen vragen om de verlaging van kosten voor piog's deels in te zetten voor de verhoging van personele kosten door het opheffen van de tussenfase.

⁷ Alhoewel beide varianten naar verwachting slechts beperkte financiële impact op de universiteiten als geheel hebben, hebben ze wel impact op de klinische masteropleidingen. Deze opleidingen zullen ten opzichte van de huidige situatie meer dan halveren, waarmee de eigenstandige financierbaarheid van deze opleidingen onder druk komt te staan.

gedurende een periode van gemiddeld 7 jaar). Daarbij is meegenomen dat psychologen ook eerder het niveau van specialistisch psycholoog bereiken als zij zich specialiseren.

Ook bij de geïntegreerde aansluiting worden studenten en psychologen eerder op het niveau van gz-psycholoog betaald met dezelfde extra inkomsten per persoon. De geïntegreerde aansluiting is ten opzichte van de huidige situatie financieel echter nadelig voor studenten en psychologen. Zij behouden immers twee jaar langer de studentstatus en verdienen in die jaren geen salaris, wat ze nu als piog wel doen. Per persoon scheelt dit bruto over de tweejarige opleidingsperiode gemiddeld €88.000 (€44.000 per jaar). Naast deze daling aan inkomsten is deze variant ook duurder voor studenten, omdat de duale master langer is. Hierdoor betalen zij in de praktijk gemiddeld één jaar langer collegegeld (€2.143 per jaar in 2020-2021).⁸ Samen betekent dit voor studenten en psychologen een daling in inkomsten van totaal circa €38.000 in de geïntegreerde aansluiting.

Tabel 2. Voor studenten en psychologen is de logistieke aansluiting gunstig, terwijl de geïntegreerde aansluiting hen juist inkomsten kost

Reden financiële consequentie Bedrag per betrokken student/psycholoog voor diens hele studie/carrière	Logistieke aansluiting	Geïntegreerde aansluiting
Hogere uitgaven collegegeld in geïntegreerde aansluiting door in praktijk één jaar langere masterfase		- €2.143
Lagere inkomsten tijdens gz-opleiding in geïntegreerde aansluiting door ontvangen stagevergoeding i.p.v. salaris		- €88.000
Hogere salarisinkomsten doordat psychologen eerder in hogere schalen zitten	+ €52.000	+ €52.000
Totaal gekwantificeerde veranderingen⁹	+ €52.000	- €38.000

2.3.2 Voor zorgaanbieders kunnen de varianten gunstig uitvallen – vooral de geïntegreerde aansluiting – maar alleen als zij hogere tarieven ontvangen van financiers

Zorgaanbieders zullen hogere personele kosten krijgen bij een directe aansluiting, doordat de tussenfase voor nieuwe masterpsychologen vervalt en zij eerder op gz-niveau werken. Het gaat om een lastenverhoging van circa €50 miljoen per jaar (Tabel 3).

Zorgaanbieders zullen de gestegen personele kosten moeten dekken met hogere zorginkomsten. Voor de ggz en forensische zorg, waarin bijna 80% van de psychologische zorg geleverd wordt, geldt bekostiging via het Zpm. Volgens het Zpm mogen voor hoger opgeleide medewerkers gemiddeld hogere uurtarieven gedeclareerd worden. Deze 'automatische' stijging van tarieven zou zorgaanbieders voor psychologische zorg geleverd in de ggz en forensische zorg €47 miljoen per

⁸ Betrokkenen van universiteiten geven aan dat de relevante klinische masterrichtingen momenteel niet goed studeerbaar zijn en in de praktijk gemiddeld in twee jaar voltooid worden. Een driejarige master is naar hun verwachting beter studeerbaar doordat eventuele openstaande onderdelen uit het eerste jaar in de resterende jaren te voltooien zijn.

⁹ Het betreft niet alle veranderingen door invoering van de directe aansluiting. Alleen de parameters waarop de grootste veranderingen verwacht worden zijn gemodelleerd.

jaar opleveren. Hierin is zowel meegenomen dat masterpsychologen eerder op het niveau van gz-psycholoog werken als dat gz-psychologen eerder op het niveau van K(N)P declareren.

Circa 20% van de psychologische zorg wordt in andere sectoren geleverd, zoals de jeugdzorg, verpleging en verzorging, gehandicaptenzorg en huisartsenzorg. Deze sectoren vallen onder verschillende financieringsstelsels met verschillende financiers: zorgverzekeraars, zorgkantoren en gemeentes. Voor deze psychologische zorg geldt geen bekostiging met 'automatische' tariefverhoging op basis van het opleidingsniveau van de psycholoog. Zorgaanbieders zullen echter ook in deze sectoren van financiers een compensatie moeten ontvangen voor de hogere personele kosten. Het gaat om een benodigde inkomstenstijging van nog eens circa €12 miljoen.

Daarnaast stijgen de inkomsten van zorgaanbieders met circa €4 tot €6 miljoen, doordat er supervisietijd van BIG-psychologen vrijgespeeld wordt. Het wegvallen van de tussenfase betekent immers een daling in benodigde tijd voor supervisie van onervaren masterpsychologen. In die vrijgekomen tijd kunnen zij zelf psychologische zorg leveren. Wel hebben de net afgestudeerde gz-psychologen in deze varianten meer werkbegeleiding nodig, omdat ze met minder werkervaring aan de opleiding beginnen.

Tabel 3. Voor zorgaanbieders kunnen de varianten gunstig uitvallen – vooral de geïntegreerde aansluiting – mits zij hogere tarieven ontvangen van financiers

Reden financiële consequentie Bedrag voor de hele sector per jaar	Logistieke aansluiting	Geïntegreerde aansluiting
Hogere personele kosten, doordat psychologen eerder in hogere schalen zitten	- €50 miljoen	- €50 miljoen
Hogere zorginkomsten door eerder opleiden gz-psychologen en K(N)P'en	+ €47 miljoen ('automatische' tariefstijging Zpm) tot €59 miljoen (inclusief tariefstijging in andere stelsels)	+ €47 miljoen ('automatische' tariefstijging Zpm) tot €59 miljoen (inclusief tariefstijging in andere stelsels)
Hogere zorginkomsten door vrijgespeelde supervisietijd BIG-psychologen (minder supervisie aan masterpsychologen, meer aan 'jonge klare' gz-psychologen)	+ €4 miljoen ('automatische' tariefstijging Zpm) tot €6 miljoen (inclusief tariefstijging in andere stelsels)	+ €4 miljoen ('automatische' tariefstijging Zpm) tot €6 miljoen (inclusief tariefstijging in andere stelsels)
Geen beschikbaarheidsbijdragen meer voor piog's in geïntegreerde aansluiting		- €60 miljoen
Lagere personele kosten voor piog's, doordat zij alleen nog een stagevergoeding ontvangen in geïntegreerde aansluiting		+ €77 miljoen
Lager opleidingsgeld voor piog's in geïntegreerde aansluiting		+ €8 miljoen
Totaal gekwantificeerde veranderingen¹⁰	+ €1 tot €15 miljoen	+ €26 tot €40 miljoen

¹⁰ Het betreft niet álle veranderingen door invoering van de directe aansluiting. Alleen de parameters waarop de grootste veranderingen verwacht worden zijn gemodelleerd.

Bovenstaande geldt voor beide varianten van directe aansluiting. In de variant van geïntegreerde aansluiting dalen de kosten voor zorgaanbieders daarnaast met €77 miljoen, doordat piog's geen salaris maar een stagevergoeding krijgen. Bovendien daalt het opleidingsgeld voor piog's met €8 miljoen. We gaan er hierbij in het model vanuit dat de zorgaanbieders het opleidingsgeld in de geïntegreerde variant aan de universiteiten betalen in plaats van aan de opleidingsinstituten.¹¹ De kostendalingen gelden voor de circa 1.500 beschikte piog's die Nederland elk jaar kent.¹² Daar tegenover staat een daling in inkomsten door het volledig wegvallen van beschikbaarheidsbijdragen van het ministerie van VWS. Dit scheelt bijna €60 miljoen, eveneens voor deze 1.500 piog's.¹³ Zie paragraaf §2.4 voor een gevoeligheidsanalyse voor een situatie waarin de zorg die piog's bieden in de geïntegreerde aansluiting niet declarabel zou zijn.

2.3.3 Voor financiers is de directe aansluiting voor beide varianten even ongunstig

Voor financiers (zorgverzekeraars, zorgkantoren, gemeentes en het ministerie van JenV) leiden beide varianten tot een stijging in uitgaven aan psychologische zorg (Tabel 4).

Het wegvallen van de fase tussen de master- en de gz-opleiding leidt tot hoger opgeleide psychologen, voor wie een hoger tarief gevraagd zal worden door de zorgaanbieder. Het betreft een stijging van €47 tot 59 miljoen per jaar. €47 miljoen is het gevolg van de 'automatische' tariefstijging conform het Zpm. De additionele €12 miljoen dient ter compensatie van hogere personele kosten in andere sectoren dan de ggz en de forensische zorg.

Een kleiner effect (€4 tot 6 miljoen per jaar) treedt op, doordat BIG-psychologen supervisetijd vrijspelen en die tijd in patiëntenzorg kunnen steken. Zij hoeven door het vervallen van de tussenfase minder masterpsychologen te superviseren.

Om deze stijgende uitgaven voor psychologische zorg te kunnen opvangen, zullen financiers zich wenden tot VWS en JenV om het macrobudgettair kader te verhogen voor de ggz en andere sectoren waarin de verhoging van de uitgaven zich voordoet.¹⁴

¹¹ Indien voor de geïntegreerde aansluiting wordt gekozen, moeten de veldpartijen nadere afspraken maken over (onder meer) de verandering in financieringsstromen rond het theoretisch en organisatorisch deel van de gz-opleiding.

¹² Op dit moment starten er jaarlijks ongeveer 750 piog's op beschikte opleidingsplaatsen (op een totaal van 832 beschikte opleidingsplaatsen) aan de tweejarige gz-opleiding. Daarmee zijn er in de huidige situatie circa 1.500 beschikte piog's. De huidige circa 300 piog's die momenteel per jaar onbeschikt aan de gz-opleiding beginnen, laten we hier buiten beschouwing. Dit omdat de keuze voor een van de varianten van directe aansluiting naar verwachting weinig invloed op deze instroom heeft zolang er een significant stuwmeer bestaat.

¹³ De beschikbaarheidsbijdragen kunnen in deze variant volledig vervallen, doordat de personele kosten voor de gz-opleiding sterk dalen en doordat de Rijksbijdragen aan universiteiten voor de driejarige master een deel van het huidige opleidingsgeld aan de opleidingsinstituten dekken. Deze kostendaling voor de aanbieders is hoger dan de huidige hoogte van de beschikbaarheidsbijdragen.

¹⁴ Overigens zou het wel zo kunnen zijn dat financiers bij de geïntegreerde aansluiting zorgaanbieders zullen vragen om de verlaging van kosten voor piog's (€85 - 60 miljoen = €25 miljoen) in te zetten voor een deel van de verhoging van personele kosten door het opheffen van de tussenfase (€50 miljoen). Hier hebben we geen rekening mee gehouden.

Tabel 4. Voor financiers is de directe aansluiting voor beide varianten even ongunstig

Reden financiële consequentie Bedrag voor de hele sector per jaar	Logistieke aansluiting	Geïntegreerde aansluiting
Stijging zorgkosten door eerder opleiden gz- psychologen en K(N)P'en	- €47 miljoen (‘automatische’ tariefstijging Zpm) tot - €59 miljoen (inclusief tariefstijging in andere stelsels)	Idem
Stijging zorgkosten door vrijgespeelde supervisietijd BIG-psychologen (minder supervisie aan masterpsychologen, meer aan ‘jonge klare’ gz- psychologen)	- €4 miljoen (‘automatische’ tariefstijging Zpm) tot - €6 miljoen (inclusief tariefstijging in andere stelsels)	Idem
Totaal gekwantificeerde veranderingen¹⁵	- €51 tot - €65 miljoen	Idem

2.3.4 Voor VWS en JenV is vooral de logistieke aansluiting ongunstig. De geïntegreerde aansluiting valt minder ongunstig uit door wegvallen van beschikbaarheidsbijdragen.

Zorgaanbieders die te maken hebben met personele kosten voor een duurdere functiemix zullen financiers vragen deze te compenseren door tariefstijgingen. Financiers zullen zich op hun beurt wenden tot VWS en JenV om voor deze stijging in uitgaven het macrobudgettair kader te verhogen. Voor de logistieke aansluiting vormt de stijging in uitgaven door financiers daarom ook de stijging in uitgaven voor de ministeries van VWS en JenV (Tabel 5).

Tabel 5. Voor VWS en JenV is vooral de logistieke aansluiting ongunstig. De geïntegreerde aansluiting valt minder ongunstig uit door vervallen van beschikbaarheidsbijdragen

Reden financiële consequentie Bedrag voor de ministeries van VWS en JenV per jaar	Logistieke aansluiting	Geïntegreerde aansluiting
Verhogen macrobudgettair kader voor hogere kosten psychologische zorg	- €51 tot - €65 miljoen	- €51 tot - €65 miljoen
Vervallen noodzaak beschikbaarheidsbijdragen voor gz-opleiding in geïntegreerde variant		+ €60 miljoen
Totaal gekwantificeerde veranderingen¹⁶	- €51 tot - €65 miljoen	+ €9 tot -€5 miljoen

De geïntegreerde aansluiting kan zowel positief als negatief uitvallen voor VWS en JenV samen, afhankelijk van de tariefstijgingen in sectoren buiten de ggz en de forensische zorg. In deze variant zijn geen beschikbaarheidsbijdragen nodig voor een sluitende bekostiging van de gz-opleiding. Zorgaanbieders betalen piog's immers geen salaris in deze variant. Het wegvallen van de

¹⁵ Het betreft niet álle veranderingen door invoering van de directe aansluiting. Alleen de parameters waarop de grootste veranderingen verwacht worden zijn gemodelleerd.

¹⁶ Het betreft niet álle veranderingen door invoering van de directe aansluiting. Alleen de parameters waarop de grootste veranderingen verwacht worden zijn gemodelleerd.

beschikbaarheidsbijdragen leidt tot een daling in uitgaven van bijna €60 miljoen per jaar. Een belangrijke aanname hierbij is dat de zorg die piog's leveren declarabel is.¹⁷

2.3.5 Voor universiteiten zijn beide varianten licht ongunstig, ondanks de veel grotere veranderingen in de geïntegreerde aansluiting

Ondanks dat directe aansluiting voor de universiteiten veel veranderingen met zich meebrengen, leidt het naar verwachting netto hooguit tot een kleine stijging in kosten door de extra selectie tussen de bachelor- en masterfase (Tabel 6). Het gaat om kosten van circa €1.400 per student. Voor alle studenten stijgen de uitgaven van universiteiten hierdoor met ruim €1 miljoen per jaar.

Bij de geïntegreerde aansluiting ontvangen universiteiten weliswaar hogere inkomsten per masterstudent, maar deze vallen weg tegen de extra kosten die zij zullen maken. De duale master van drie jaar betekent meer Rijksbijdragen onderwijs en meer collegegeld. We gaan er daarnaast vanuit dat de praktijkopleidingsinstellingen de universiteiten betalen om de opleidingskosten te dekken, in plaats van dat ze de opleidingsinstellingen betalen. Samen komt dit gemiddeld uit op bijna €19.000 meer per student voor de driejarige duale master dan nu voor de eenjarige master. Daartegenover staat dat de universiteiten in deze variant de kosten van het organiseren van de gz-opleiding en het theoretisch onderwijs dragen. Deze kosten liggen op dit moment op bijna €19.000 per student voor de tweejarige gz-opleiding. De extra inkomsten per student vallen hiermee weg tegen de extra kosten.

Tabel 6. Voor universiteiten zijn beide varianten licht ongunstig, ondanks de veel grotere veranderingen in de geïntegreerde aansluiting

Reden financiële consequentie Bedrag voor de hele sector per jaar	Logistieke aansluiting	Geïntegreerde aansluiting
Hogere inkomsten masterstudenten in geïntegreerde aansluiting door langere master		+ €13 miljoen
Hogere uitgaven masterstudenten in geïntegreerde aansluiting voor organiseren gz-opleiding		- €13 miljoen
Hogere uitgaven voor selectie masterstudenten in beide varianten van directe aansluiting	- €1 miljoen	- €1 miljoen
Totaal gekwantificeerde veranderingen¹⁸	- €1 miljoen	- €1 miljoen

In beide varianten is een sterke daling van het aantal studenten van masters voorzien die aansluiting geven op de gz-opleiding. Deze daling is nodig om mogelijk te maken dat studenten die een relevante master afgerond hebben direct de gz-opleiding kunnen volgen en er geen stuwmeer meer ontstaat. Het is echter de verwachting dat de studenten die niet meer deze

¹⁷ Mocht dit niet het geval zijn dan staan er geen productie-inkomsten tegenover de kosten die zorgaanbieders maken voor hun piog's. Zorgaanbieders zullen zich dan tot VWS wenden voor beschikbaarheidsbijdragen. Deze zouden per piog ruim twee keer zo hoog moeten zijn als de huidige gemiddelde jaarlijkse beschikbaarheidsbijdrage. Een andere mogelijke oplossing is om de bekostiging van de duale master door het ministerie van OCW te verhogen. Op die manier kunnen universiteiten met praktijkopleidingsvergoedingen dit gat voor aanbieders dichten. De totale Rijksbijdragen per masterstudent/piog zouden in dat geval bijna een factor vier hoger moeten liggen.

¹⁸ Het betreft niet alle veranderingen door invoering van de directe aansluiting. Alleen de parameters waarop de grootste veranderingen verwacht worden zijn gemodelleerd.

klinische masters kunnen volgen alsnog een andere masteropleiding gaan volgen, veelal bij dezelfde universiteiten. Het aantal relevante bachelorstudenten zal immers naar verwachting per jaar niet veranderen. Dit vraagt wel van de universiteiten dat ze de capaciteit van andere passende masteropleidingen uitbreiden of nieuwe masteropleidingen ontwikkelen.

Alhoewel beide varianten naar verwachting slechts beperkte financiële impact op de universiteiten als geheel hebben, hebben ze wel impact op de klinische masteropleidingen. Deze opleidingen zullen ten opzichte van de huidige situatie meer dan halveren, waarmee de eigenstandige financierbaarheid van deze opleidingen onder druk komt te staan. Specifieke faciliteiten en intensief onderwijs met veel inbreng vanuit de praktijk kunnen niet volledig gefinancierd worden uit lagere voorziene aantallen klinische masterstudenten in combinatie met de reguliere bekostiging.

2.3.6 Voor opleidingsinstituten is logistieke aansluiting neutraal en hoeft de geïntegreerde aansluiting ook geen financiële consequenties te hebben

Voor opleidingsinstituten is de variant van de logistieke aansluiting neutraal. Hoewel de geïntegreerde aansluiting voor hen tot grote organisatorische veranderingen leidt, hoeven deze geen financiële consequenties te hebben. Universiteiten worden verantwoordelijk voor de gz-opleiding, maar kunnen wel onderdelen van de gz-opleiding uitbesteden aan een opleidingsinstituut als deze zich aan de eisen van de WHW houdt.¹⁹ De verwachting is dat universiteiten dit zullen doen omdat er veel kennis en ervaring bij de opleidingsinstituten is.

2.3.7 Voor het ministerie van OCW is de geïntegreerde aansluiting enigszins ongunstig

Voor het ministerie van OCW is de logistieke aansluiting min of meer neutraal en leidt de geïntegreerde aansluiting tot hogere Rijksbijdragen aan de universiteiten. Ondanks dat het aantal plekken in klinische masteropleidingen die aansluiten op de gz-opleiding daalt, is de verwachting dat nagenoeg al deze studenten alsnog een andere master gaan volgen. De uitgaven in de logistieke aansluiting veranderen hierdoor hooguit als de slagingspercentages van studenten iets stijgen door de selectieve aard van de preklinische masters.

Voor de geïntegreerde aansluiting stijgen de uitgaven voor OCW in totaal met circa €8 miljoen per jaar (Tabel 7). Dit verschil komt door de hogere Rijksbijdragen voor de duale master in de geïntegreerde aansluiting. In de geïntegreerde aansluiting is sprake van een driejarige master met daardoor hogere Rijksbijdragen onderwijs. Voor masterstudenten in de geïntegreerde aansluiting nemen de uitgaven aan Rijksbijdragen daardoor met €8.500 per student toe (gemiddeld €2.800 per studiejaar).

¹⁹ In een toelichting van de staatssecretaris van OCW bij de WHW staat beschreven dat verantwoordelijkheden en verplichtingen van de uitbestedende universiteit worden doorgecontracteerd naar de uitvoerende instelling. (Bron: Staatssecretaris van OCW, Notitie 'Helderheid in de bekostiging van het hoger onderwijs', geldig vanaf 2004)

Tabel 7. Voor OCW is de logistieke aansluiting min of meer neutraal en leidt de geïntegreerde aansluiting tot hogere Rijksbijdragen aan de universiteiten

Reden financiële consequentie Bedrag voor het ministerie van OCW per jaar	Logistieke aansluiting	Geïntegreerde aansluiting
Hogere uitgaven masterstudenten in geïntegreerde aansluiting door langere master	-	- €8 miljoen
Totaal gekwantificeerde veranderingen²⁰	-	- €8 miljoen

2.4 Gevoeligheidsanalyses

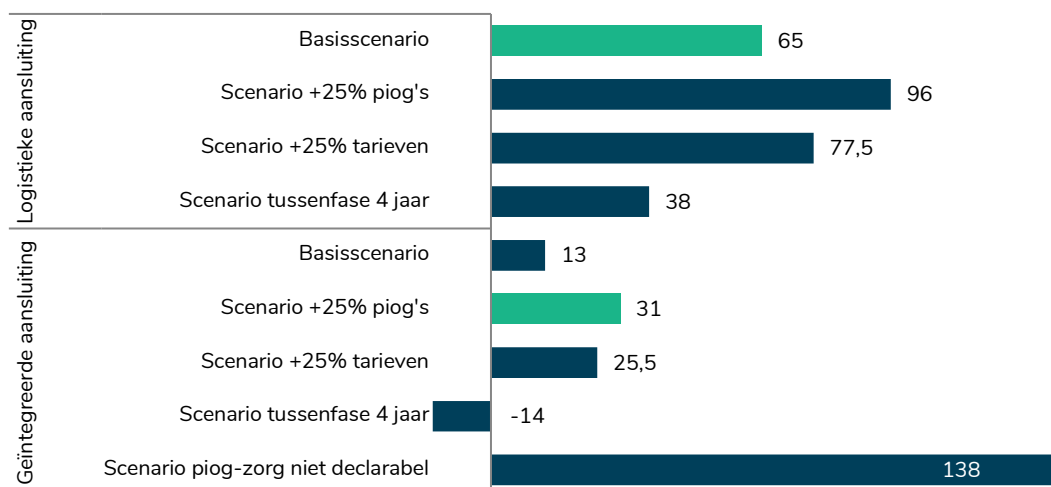
Een rekenmodel probeert de toekomst in beeld te brengen op basis van zoveel mogelijk kennis van het heden en verwachtingen voor de toekomst. Die verwachtingen zijn inherent onzeker en hebben we daarom met de BC goed doorgesproken en afgestemd. Om een indruk te geven van de gevoeligheden als een aantal belangrijke parameters in de toekomst anders wordt, presenteren we in deze paragraaf de uitkomsten van het model als we de vier parameters veranderen die de grootste impact hebben op de resultaten. Het betreft:

- Het aantal beschikte piog-plekken per jaar.
- De gemiddelde uurtarieven in het Zpm per type behandelaar.
- De lengte van de fase tussen de masteropleiding en de gz-opleiding (de 'tussenfase').
- Het al dan niet declarabel zijn van zorg door piog's in de geïntegreerde aansluiting.

We rekenen een scenario door waarbij het aantal piog's met 25% toeneemt, een scenario waarbij de Zpm uurtarieven 25% hoger zijn, een scenario waarbij we uitgaan van een tussenfase van 4 jaar in plaats van 7 jaar in het basisscenario en een scenario waarin piog's in de geïntegreerde aansluiting geen declarabele zorg mogen leveren. Zie Figuur 2 voor een overzicht van de uitkomsten voor de Rijksoverheid in deze scenario's.

²⁰ Het betreft niet alle veranderingen door invoering van de directe aansluiting. Alleen de parameters waarop de grootste veranderingen verwacht worden zijn gemodelleerd.

Gekwantificeerde uitgavenstijging voor de Rijksoverheid bij varianten van directe aansluiting voor basisscenario en 4 gevoeligheidsanalyses [in miljoenen € per jaar]

Figuur 2. De vier op gevoeligheid onderzochte parameters hebben wisselende effecten op de uitgavenstijging voor de Rijksoverheid. Het niet-declarabel worden van piog-zorg in de geïntegreerde aansluiting heeft het grootste effect.

2.4.1 Scenario met 25% meer piog's per jaar

In het basisscenario hebben we de financiële consequenties van de directe aansluiting voor 'nieuwe' studenten gemodelleerd, dat wil zeggen bachelorstudenten die starten op een moment in de toekomst wanneer de directe aansluiting geïmplementeerd is. Het aantal beschikte instromende psychologen in opleiding tot gz-psycholoog (piog's) houden we daarbij constant om zo de varianten van directe aansluiting zuiver met de huidige situatie te vergelijken. Omdat een stijging van het aantal beschikte piog's wel nodig is volgens het veld, is een gevoeligheidsanalyse op deze parameter gedaan.

In de huidige situatie zijn er circa 750 piog's die per jaar nieuw instromen in een beschikte opleidingsplaats. Wanneer we de waarde van deze parameter aanpassen, heeft dit vanuit macrobudgettair oogpunt vooral impact op de volgende onderdelen:

- De toename in zorgkosten door het eerder opleiden van gz-psychologen en K(N)P'en, en door het vrijspelen van supervisietijd voor BIG-psychologen (financiers).
- De beschikbaarheidsbijdragen voor de gz-opleiding (ministerie van VWS).
- De Rijksbijdragen voor de relevante masterstudenten (ministerie van OCW).

In het scenario met 25% meer piog's per jaar stijgen de uitgaven voor de Nederlandse premie- en belastingbetaler ten opzichte van de huidige situatie (dus ten opzichte van een scenario zonder directe aansluiting) met circa €96 miljoen per jaar in de logistieke aansluiting en circa €31 miljoen per jaar in de geïntegreerde aansluiting, zie Tabel 8.²¹ De uitgaven liggen in dit scenario voor de logistieke aansluiting €31 miljoen per jaar hoger dan in het basisscenario uit §2.3 en voor de geïntegreerde aansluiting €18 miljoen per jaar hoger dan in dat basisscenario.

²¹ In deze bedragen zijn zowel de 'automatische' tariefstijging volgens Zpm als tariefstijgingen in andere sectoren dan de ggz en fz meegenomen. Deze andere sectoren vallen onder andere financieringsstelsels.

Tabel 8. Het scenario met 25% meer piog's leidt tot hogere overheidsuitgaven: voor de logistieke aansluiting €31 miljoen per jaar hoger dan in het basisscenario en voor de geïntegreerde aansluiting €18 miljoen per jaar hoger dan in het basisscenario.

Scenario met +25% piog's/jaar Bedrag voor betrokken sector per jaar	Logistieke aansluiting	Geïntegreerde aansluiting
Financiers: - Stijging zorgkosten eerder opleiden gz- psychologen en K(N)P'en	- €73,5 miljoen (25% meer dan basisscenario)	Idem
- Stijging zorgkosten door vrijgespeelde supervisietijd BIG-psychologen (minder supervisie aan masterpsychologen, meer aan 'jonge klare' gz-psychologen)	- €7,5 miljoen (25% meer dan basisscenario)	Idem
Ministerie van VWS: - Veranderingen in beschikbaarheidsbijdragen voor piog's	- €15 miljoen (t.o.v. geen effect in basisscenario)	+ €60 miljoen (onveranderd t.o.v. basisscenario)
Ministerie van OCW: - Veranderingen in Rijksbijdragen voor masterstudenten	- (onveranderd t.o.v. basisscenario)	- €10 miljoen (25% meer dan basisscenario)
Totaal gekwantificeerde veranderingen voor Rijksoverheid bij scenario met +25% piog's per jaar	- €96 miljoen (- €31 miljoen t.o.v. basisscenario)	- €31 miljoen (- €18 miljoen t.o.v. basisscenario)

Indien het aantal jaarlijks instromende piog's met 25% stijgt, verwachten we voor financiers €81 miljoen per jaar aan extra uitgaven (som van €73,5 en €7,5 miljoen). Deze stijging is gelijk in beide varianten van directe aansluiting. Voor het ministerie van VWS betekent een toename in het aantal piog's ook een stijging in uitgaven aan beschikbaarheidsbijdragen, maar alleen in de logistieke aansluiting. Bij een toename van 25% stijgen de uitgaven voor VWS met €15 miljoen per jaar (190 extra instromende piog's * 2-jarige opleiding * €39 duizend per piog per jaar). Voor het ministerie van OCW stijgen de uitgaven aan Rijksbijdragen voor masterstudenten bij de geïntegreerde aansluiting met circa €10 miljoen (€8,5 duizend meer per masterstudent [voor hele master] * 1.150 masterstudenten).

Wat betreft het benodigd aantal opleidingsplaatsen houden we geen rekening met de masterpsychologen uit 'het stuwmeer' die door een EVC-traject versneld gz-psycholoog zullen worden. We verwachten dat het aantal gz-psychologen dat hierdoor toegevoegd wordt aan het zorgaanbod op de korte termijn geen grote impact heeft op de benodigde opleidingscapaciteit, zoals het Capaciteitsorgaan dat berekent.

Het Capaciteitsorgaan gaat bij haar berekening onder meer uit van de vraag naar en het aanbod van zorg van specifieke zorgverleners. Met het toenemen van het totale aantal gz-psychologen neemt de vraag naar zorg door gz-psychologen in dezelfde mate toe. Immers, masterpsychologen die in aanmerking komen voor het EVC-traject verlenen nu ook psychologische zorg op (bijna) het niveau van een gz-psycholoog. Het totale aanbod aan uren psychologische zorg verandert door de EVC-trajecten daarom niet of nauwelijks. We gaan er niet vanuit dat het Capaciteitsorgaan in haar modellen al rekening houdt met deze geleverde zorg door masterpsychologen. Dit betekent dat het oplossen van het stuwmeer zal leiden tot een flinke toename van het zorgaanbod én een

ongeveer even grote toename van de vraag naar zorg door gz-psychologen in het model van het Capaciteitsorgaan. Het zou daarom niet correct zijn de benodigde instroom aan piog's in het model van het Capaciteitsorgaan op korte termijn te laten dalen door het gestegen aantal gz-psychologen.

Op de langere termijn zal het oplossen van het stuwmeer juist tot een stijging in de benodigde opleidingscapaciteit moeten leiden. Immers, om een hoger totaal benodigd aantal gz-psychologen blijvend op peil te houden, zijn meer opleidingsplaatsen nodig.

2.4.2 Scenario met +25% gemiddelde uurtarieven in het Zorgprestatiemodel

In het model gaan we uit van een situatie waarin het Zpm al is ingevoerd. Het Zpm bevat gedifferentieerde tarieven per type behandelaar, afhankelijk van de afgeronde opleiding. Op basis van de tariefbeschikking van de NZa²² en inbreng van de BC hebben we een gewogen gemiddeld Zpm-uurtarief samengesteld per betrokken type behandelaar. De belangrijkste wegingsfactoren voor deze uurtarieven zijn:

- Directe tijd (patiëntcontact) versus indirecte tijd (overig patiëntgebonden werk).
- Diagnostiek versus behandeling.
- Monodisciplinaire- versus multidisciplinaire zorg.
- Mix van tijdsduur van consulten.

Omdat het Zpm nog niet is ingevoerd, zijn deze gewogen gemiddelde uurtarieven nog onzeker. In een scenario waarbij de uurtarieven in het model voor alle betrokken typen behandelaars 25% hoger zouden liggen, stijgen de uitgaven voor de Nederlandse premie- en belastingbetaler als gevolg van het invoeren van de directe aansluiting naar verwachting met circa €77,5 miljoen per jaar voor de logistieke aansluiting. Voor de geïntegreerde aansluiting betreft het een stijging van €25,5 miljoen per jaar ten opzichte van de huidige situatie. Dit als gevolg van hogere zorguitgaven bij de financiers, zie Tabel 9. De uitgaven liggen in dit scenario zowel voor de logistieke aansluiting als voor de geïntegreerde aansluiting €12,5 miljoen per jaar hoger dan in het basisscenario.

Tabel 9. Het scenario met 25% hogere Zpm tarieven leidt tot hogere overheidsuitgaven: zowel voor de logistieke aansluiting als voor de geïntegreerde aansluiting €12,5 miljoen per jaar hoger dan in het basisscenario.

Scenario met +25% gemiddeld uurtarief in Zpm voor betrokken typen behandelaars ²³		
Bedrag voor betrokken sector per jaar	Logistieke aansluiting	Geïntegreerde aansluiting
Financiers		
- Stijging zorgkosten door eerder opleiden gz-psychologen en K(N)P'en	- €70,5 miljoen (19% meer dan basisscenario)	Idem
- Stijging zorgkosten door vrijgespeelde supervisietijd BIG-psychologen (minder supervisie aan masterpsychologen, meer aan 'jonge klare' gz-psychologen)	- €7 miljoen (17% meer dan basisscenario)	Idem

²² Zie https://puc.overheid.nl/nza/doc/PUC_640959_22/2/

²³ Alleen 'automatische' tariefstijging volgens Zpm meegerekend, maar wel weergegeven inclusief uitgavenstijging in andere financieringsstelsels om totale veranderingen voor Rijksoverheid te laten zien.

Scenario met +25% gemiddeld uurtarief in Zpm voor betrokken typen behandelars²³		
<i>Bedrag voor betrokken sector per jaar</i>	Logistieke aansluiting	Geïntegreerde aansluiting
Ministerie van VWS: - Veranderingen in beschikbaarheidsbijdragen voor piog's	- (onveranderd t.o.v. basisscenario)	+ €60 miljoen (onveranderd t.o.v. basisscenario)
Ministerie van OCW: - Veranderingen in Rijksbijdragen voor masterstudenten	- (onveranderd t.o.v. basisscenario)	- €8 miljoen (onveranderd t.o.v. basisscenario)
Totaal gekwantificeerde veranderingen voor Rijksoverheid bij scenario met +25% gemiddeld uurtarief in Zpm	- €77,5 miljoen (- €12,5 miljoen t.o.v. basisscenario)	- €25,5 miljoen (- €12,5 miljoen t.o.v. basisscenario)

De hogere zorguitgaven worden veroorzaakt door een toename in het verschil in gemiddeld uurtarief tussen masterpsychologen en gz-psychologen en tussen gz-psychologen en K(N)P'en.

In tegenstelling tot het basisscenario kennen we de stijging van 25% in alle uurtarieven alleen toe aan de 'automatische' stijging volgens het Zpm. In het basisscenario lieten we ook een tariefstijging zien in sectoren van psychologische zorg die niet met het Zpm bekostigd worden om een stijging in personele kosten te compenseren. Om alle veranderingen in uitgaven voor de Rijksoverheid te laten zien, geven we in de tabel wel het nieuwe totaal weer.

2.4.3 Scenario met 'tussenfase' van 4 jaar in plaats van 7 jaar in basisscenario

Een belangrijk deel van de financiële consequenties van de varianten van directe aansluiting komt voort uit het verkorten of wegvallen van de periode tussen de masteropleidingen en de gz-opleiding. Uit Nivel-onderzoek²⁴ blijkt dat de lengte van deze 'tussenfase' in de huidige situatie gemiddeld 7 jaar is. Indien de lengte van de tussenfase 4 jaar zou zijn, zoals eerder door de BC ingebracht,²⁵ heeft dit gevolgen voor:

- De impact op salarisinkomsten voor psychologen en personele kosten voor zorgaanbieders.
- De impact op zorginkomsten voor zorgaanbieders / zorguitgaven voor financiers, doordat psychologen eerder een hoger uurtarief hebben in het Zpm.
- De impact op zorginkomsten voor zorgaanbieders / zorguitgaven voor financiers, doordat supervisietijd van BIG-psychologen wordt vrijgespeeld.

Voor psychologen betekent de kortere tussenfase in de logistieke aansluiting circa €31.000 stijging in salarisinkomsten over hun hele carrière ten opzichte van de huidige situatie zonder directe aansluiting, zie Tabel 10. De geïntegreerde aansluiting betekent een inkomstendaling van totaal circa €59.000. Ten opzichte van het basisscenario, waar we uitgaan van een tussenfase van 7 jaar, gaan psychologen er in dit scenario €21.000 minder op vooruit.

²⁴ Nivel - "Het 'stuwmeer' of 'reservoir' van belangstellenden voor de opleiding tot GZ-psycholoog" (2021).

²⁵ Mede uitgaand van de gedachte dat betrokken psychologen niet altijd tijdens hun hele tussenfase als masterpsycholoog werken.

Tabel 10. Ten opzichte van het basisscenario leidt de aanname van een kortere tussenfase in de huidige situatie tot een kleinere toename van inkomsten voor psychologen door de directe aansluiting.

Scenario met tussenfase van 4 jaar in plaats van 7 jaar – psychologen		
<i>Bedrag per betrokken psycholoog voor diens hele carrière</i>	Logistieke aansluiting	Geïntegreerde aansluiting
Hogere uitgaven collegegeld in geïntegreerde aansluiting door in praktijk één jaar langere masterfase	- (onveranderd t.o.v. basisscenario)	- €2.143 (onveranderd t.o.v. basisscenario)
Lagere inkomsten tijdens gz-opleiding in geïntegreerde aansluiting door ontvangen stagevergoeding i.p.v. salaris	- (onveranderd t.o.v. basisscenario)	- €88.000 (onveranderd t.o.v. basisscenario)
Hogere salarisinkomsten doordat psychologen eerder in hogere schalen zitten	+ €31.000 (40% minder dan in basisscenario)	Idem
Totaal gekwantificeerde veranderingen voor studenten/psychologen bij scenario met tussenfase van 4 jaar	+ €31.000 (- €21.000 t.o.v. basisscenario)	- €59.000 (- €21.000 t.o.v. basisscenario)

Voor financiers leidt een kortere tussenfase tot een circa 40% minder grote stijging in zorguitgaven voor beide varianten van directe aansluiting dan in het basisscenario, zie Tabel 11. Voor de Nederlandse premie- en belastingbetaler betekent dit scenario in de logistieke aansluiting circa €38 miljoen extra uitgaven per jaar ten opzichte van de huidige situatie zonder directe aansluiting.²⁶ Op dezelfde manier vergeleken betekent de geïntegreerde aansluiting in dit scenario een daling in uitgaven van circa €14 miljoen per jaar. Ten opzichte van het basisscenario zijn beide varianten hier €27 miljoen per jaar gunstiger.

Tabel 11. Het scenario met een kortere tussenfase leidt tot lagere overheidsuitgaven: zowel voor de logistieke aansluiting als voor de geïntegreerde aansluiting €27 miljoen per jaar lager dan in het basisscenario.

Scenario met tussenfase van 4 jaar in plaats van 7 jaar – financiers en Rijk		
<i>Bedrag voor betrokken sector per jaar</i>	Logistieke aansluiting	Geïntegreerde aansluiting
Financiers		
- Stijging zorgkosten door eerder opleiden gz-psychologen en K(N)P'en	- €37 miljoen (40% minder dan basisscenario)	Idem
- Stijging zorgkosten door vrijgespeelde supervisietijd BIG-psychologen (minder supervisie aan masterpsychologen, meer aan 'jonge klare' gz-psychologen)	- €1 miljoen (85% minder dan basisscenario)	Idem
Ministerie van VWS:		
- Veranderingen in beschikbaarheidsbijdragen voor piog's	- (onveranderd)	+ €60 miljoen (onveranderd)
Ministerie van OCW:		
- Veranderingen in Rijksbijdragen voor masterstudenten	- (onveranderd)	- €8 miljoen (onveranderd)

²⁶ In deze bedragen zijn zowel de 'automatische' tariefstijging volgens Zpm als tariefstijgingen in andere sectoren dan de ggz en fz meegenomen. Deze sectoren vallen onder andere financieringsstelsels.

Scenario met tussenfase van 4 jaar in plaats van 7 jaar – financiers en Rijk		
<i>Bedrag voor betrokken sector per jaar</i>	Logistieke aansluiting	Geïntegreerde aansluiting
Totaal gekwantificeerde veranderingen voor Rijksoverheid bij 4 jaar tussenfase in plaats van 7 jaar	- €38 miljoen (+ €27 miljoen t.o.v. basisscenario)	+ €14 miljoen (+ €27 miljoen t.o.v. basisscenario)

Alle zorgaanbieders krijgen met een kortere tussenfase een kleinere stijging in personele kosten, maar ook een kleinere stijging in zorginkomsten. Onder de streep leidt de logistieke aansluiting in dit scenario tot een gunstig resultaat van €8 miljoen per jaar ten opzichte van de huidige situatie zonder directe aansluiting. De geïntegreerde aansluiting betekent voor aanbieders in dit scenario een netto stijging in inkomsten van circa €33 miljoen per jaar, zie Tabel 12. Vergeleken met het basisscenario zijn beide varianten hier circa €7 miljoen per jaar ongunstiger voor aanbieders.

Tabel 12. Ten opzichte van het basisscenario leidt de aanname van een kortere tussenfase in de huidige situatie voor zorgaanbieders tot een daling in extra inkomsten.

Scenario met tussenfase van 4 jaar in plaats van 7 jaar – zorgaanbieders		
<i>Bedrag voor betrokken sector per jaar</i>	Logistieke aansluiting	Geïntegreerde aansluiting
- Hogere personele kosten, doordat psychologen eerder in hogere schalen zitten	- €30 miljoen (40% minder dan basisscenario)	Idem
- Hogere zorginkomsten door eerder opleiden gz-psychologen en K(N)P'en	+ €37 ²⁷ miljoen (40% minder dan basisscenario)	Idem
- Hogere zorginkomsten door vrijgespeelde supervisietijd BIG-psychologen (minder supervisie aan masterpsychologen, meer aan 'jonge klare' gz-psychologen)	+ €1 miljoen (85% minder dan basisscenario)	Idem
- Geen beschikbaarheidsbijdragen meer voor piog's in geïntegreerde aansluiting	- (onveranderd)	- €60 miljoen (onveranderd)
- Lagere personele kosten voor piog's doordat zij alleen nog een stagevergoeding ontvangen en lager opleidingsgeld	- (onveranderd)	+ €85 miljoen (onveranderd)
Totaal gekwantificeerde veranderingen voor zorgaanbieders bij 4 jaar tussenfase in plaats van 7 jaar	+ €8 miljoen (- €7 miljoen t.o.v. basisscenario)	+€33 miljoen (- €7 miljoen t.o.v. basisscenario)

2.4.4 Scenario waarin zorg door piog's in de geïntegreerde aansluiting niet declarabel is

Een belangrijke aanname bij de geïntegreerde aansluiting is dat piog's declarabele zorg mogen blijven leveren. We gaan er in het basisscenario in het model vanuit dat piog's in de geïntegreerde

²⁷ Alleen 'automatische' tariefstijging volgens Zpm weergegeven in deze tabel.

aansluiting na één jaar geïntegreerde master een LOGO-verklaring kunnen aanvragen, net als in de huidige situatie en in de variant logistieke aansluiting.²⁸

In de huidige situatie voldoet echter niet elke masterstudent tijdens de masteropleiding aan alle voorwaarden voor een LOGO-verklaring.²⁹ Deze masterstudenten kunnen dan ook niet direct na het afstuderen een LOGO-verklaring aanvragen. Voor elke maand dat piog's in de geïntegreerde aansluiting gemiddeld later over een LOGO-verklaring beschikken, dalen de zorginkomsten van alle aanbieders samen hierdoor met ruim €6 miljoen per jaar.

Mocht besloten worden dat piog's in de geïntegreerde aansluiting niet langer met een LOGO-verklaring declarabele zorg kunnen leveren, dalen de inkomsten voor zorgaanbieders met bijna €100.000 per piog per jaar. Dit betekent voor zorgaanbieders een inkomstendaling voor piog's van circa €150 miljoen per jaar.

In het basisscenario leverde de geïntegreerde aansluiting alle aanbieders samen voor piog's €25 miljoen per jaar op³⁰ door een grotere daling in uitgaven dan in inkomsten. In het scenario waarin piog-zorg niet declarabel is, kost de gz-opleiding alle aanbieders samen juist €125 miljoen per jaar extra. In dat geval is het aanbieden van de gz-opleiding voor zorgaanbieders dan ook alleen mogelijk met veel hogere beschikbaarheidsbijdragen dan in de huidige situatie. Voor het ministerie van VWS betekent dit scenario daardoor een uitgavenstijging van €65 miljoen per jaar, in plaats van een daling van €60 miljoen per jaar, zie Tabel 13.

Financiers houden in dit scenario dezelfde uitgavenstijgingen als in het basisscenario. De vraag naar zorg verandert immers niet, maar deze zorgproductie zal in plaats van door piog's door andere psychologen geleverd worden.

Tabel 13. Ten opzichte van het basisscenario stijgen de uitgaven van het ministerie van VWS in de geïntegreerde aansluiting met €125 miljoen per jaar in het scenario waarin piog-zorg niet meer declarabel is.

Scenario waarin piog-zorg niet declarabel is in de geïntegreerde aansluiting Bedrag voor betrokken sector per jaar	Logistieke aansluiting	Geïntegreerde aansluiting
Financiers:		
- Stijging zorgkosten eerder opleiden gz-psychologen en K(N)P'en	- €59 miljoen (onveranderd t.o.v. basisscenario)	Idem
- Stijging zorgkosten door vrijgespeelde supervisietijd BIG-psychologen (minder supervisie aan masterpsychologen, meer aan 'jonge klare' gz-psychologen)	- €6 miljoen (onveranderd t.o.v. basisscenario)	Idem
Ministerie van VWS:		
- Veranderingen in beschikbaarheidsbijdragen voor piog's	- (onveranderd t.o.v. basisscenario)	- €65 miljoen (-€125 miljoen t.o.v. basisscenario)

²⁸ Het beschikken over een LOGO-verklaring is vanaf 1 juli 2022 een voorwaarde om als masterpsycholoog te mogen declareren in het Zorgprestatie model, zie <https://www.zorgprestatie model.nl/aan-de-slag/faq-pagina/>

²⁹ Zie de specifieke voorwaarden op <https://www.vlogo.nl/categorie/logo-verklaring>

³⁰ De €25 miljoen is het verschil tussen een daling in inkomsten van beschikbaarheidsbijdragen (€60 miljoen per jaar) en een grotere daling in uitgaven (€77 miljoen per jaar personele kosten en €8 miljoen per jaar opleidingsgeld).

Scenario waarin piog-zorg niet declarabel is in de geïntegreerde aansluiting Bedrag voor betrokken sector per jaar	Logistieke aansluiting	Geïntegreerde aansluiting
Ministerie van OCW: - Veranderingen in Rijksbijdragen voor masterstudenten	- (onveranderd t.o.v. basisscenario)	- €8 miljoen (onveranderd t.o.v. basisscenario)
Totaal gekwantificeerde veranderingen voor Rijksoverheid bij scenario met niet-declarabele piog-zorg in geïntegreerde aansluiting	- €65 miljoen (onveranderd t.o.v. basisscenario)	- €138 miljoen (- €125 miljoen t.o.v. basisscenario)

Deze aannames en consequenties staan verder los van eventuele kwalitatieve overwegingen bij een situatie waarin werknemers die een stagevergoeding krijgen declarabele zorg leveren.

3 Governance in geval van directe aansluiting

In dit hoofdstuk beschrijven we allereerst de hoofdconclusies (§3.1) en vervolgens:

- De huidige governancestructuur van de gz-opleiding (§3.2)
- De governance in geval van een ongewijzigde of logistieke aansluiting, waarbij de governancestructuur verrijkt of geactualiseerd kan worden met hedendaagse governanceprincipes (§3.3)
- De governance in geval van een geïntegreerde aansluiting. In deze variant zijn universiteiten verantwoordelijk voor de gz-opleiding en geldt de WHW (§3.4)

3.1 Hoofdconclusies

In geval van een **logistieke of ongewijzigde aansluiting** van de master- op de gz-opleiding blijven opleidingsinstellingen verantwoordelijk voor de gz-opleiding en geldt de Algemene Maatregel van Bestuur (AMvB) 'Besluit gezondheidszorgpsycholoog'. Deze AMvB dateert uit 1998. Het is aan te raden om deze **AMvB te verrijken of actualiseren met hedendaagse governanceprincipes** uit de wetten en governancecodes in het hoger onderwijs en de zorg. Bij vergelijking van de huidige governancestructuur van de gz-opleiding en deze wetten en codes valt namelijk op dat de huidige structuur niet overeenkomt met de hedendaagse eisen in het hoger onderwijs en de zorg. Denk hierbij bijvoorbeeld aan eisen rondom het beletten van rolvermenging in bestuur en toezicht, het organiseren van brede inspraak en medezeggenschap en het bieden van transparantie en verantwoording.

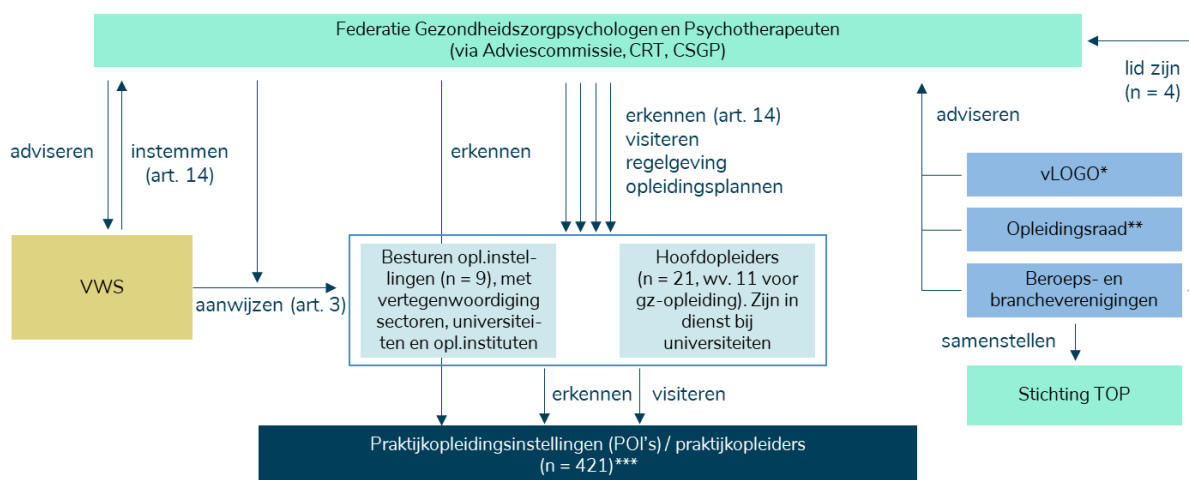
In geval van een **geïntegreerde aansluiting** van de master- op de gz-opleiding worden universiteiten verantwoordelijk voor de gz-opleiding. De universiteit kan onderdelen van de gz-opleiding uitbesteden aan een opleidingsinstituut, mits de universiteit de kern van het onderwijsprogramma blijft verzorgen. Ook blijft de **universiteit verantwoordelijk voor alle wettelijke verplichtingen uit de WHW**. De uitbestedende universiteit en het uitvoerend opleidingsinstituut moeten hier heldere afspraken over maken, waarbij verantwoordelijkheden en verplichtingen van de uitbestedende universiteit moeten worden doorgecontracteerd naar de uitvoerende instelling.

3.2 De huidige governancestructuur van de gz-opleiding

In de organisatie en governance van de gz-opleiding zijn veel organisaties en personen betrokken (Figuur 3):³¹

³¹ Bronnen: Wet op het hoger onderwijs en wetenschappelijk onderzoek; www.rijksoverheid.nl; Minister van VWS, Besluit Gezondheidszorgpsycholoog, 1998; FGzPt, Erkenning en toezicht opleidingsinstellingen en hoofdopleiders, 2021; FGzPt,

- Er zijn elf universiteiten die de masteropleidingen psychologie en/of pedagogiek aanbieden.
- Er zijn negen opleidingsinstellingen die de gz-opleiding verzorgen. Zeven van de opleidingsinstellingen hebben de uitvoerende werkzaamheden uitbesteed aan een opleidingsinstituut (een Regionaal Opleidingsinstituut voor Nascholing en Opleiding in de geestelijke gezondheidszorg (RINO) of anderszins).
- Opleidingsinstellingen beleggen de inhoudelijke verantwoordelijkheid bij hoofdopleiders. Een hoofdopleider is als hoogleraar of universitair hoofddocent verbonden aan een universiteit.
- Een gz-opleiding volgt zijn opleiding in een praktijkopleidingsinstelling (POI). In de jaren 2019 tot en met 2021 boden 421 POI's minstens één (beschikte) opleidingsplaats voor gz-opleidingen aan.³²
- Het ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (VWS), de Nederlandse Zorgautoriteit (NZa), het Zorginstituut en diverse landelijke organisaties of verenigingen hebben een adviserende rol of zijn aangewezen om instellingen of opleidingsplaatsen te visiteren of te erkennen.

Figuur 3. In de organisatie en governance van de gz-opleiding zijn veel organisaties en personen betrokken

In deze paragraaf beschrijven we per stakeholder wat de betrokkenheid bij de gz-opleiding is en hoe de governance georganiseerd is.

3.2.1 Universiteiten

Elf universiteiten bieden masteropleidingen psychologie en/of pedagogiek aan. Acht van deze universiteiten zijn publiekrechtelijke rechtspersonen. Drie van de universiteiten zijn stichtingen. In de WHW zijn de erkende universiteiten vastgelegd. De Nederlands-Vlaamse Accreditatieorganisatie (NVAO) accrediteert opleidingen wanneer zij aan een basiskwaliteit

Besluit opleidingseisen gezondheidszorgpsycholoog, 2020; Websites opleidingsinstellingen en -instituten; Handelsregister KvK; VWS, Verdeelplan 2021 medische vervolgoedingen; top-opleidingsplaatsen.nl; NZa, Beleidsregel beschikbaarheidsbijdrage (medische) vervolgoedingen 2021; FGzPt, Informatie voor praktijkopleidingsinstellingen, 2021; VWS, Spelregels voor de totstandkoming van het toewijzingsvoorstel 2022 van de Stichting TOP, 2021.

³² Daarnaast bieden diverse POI's onbeschikte opleidingsplaatsen aan. We hebben geen zicht op het aantal onbeschikte opleidingsplaatsen.

voldoen. Het keurmerk is zes jaar geldig. De Onderwijsinspectie houdt toezicht op het accreditatiestelsel en de universiteiten.

3.2.2 Opleidingsinstellingen

Er zijn negen opleidingsinstellingen die de gz-opleiding verzorgen. In de meeste besturen van opleidingsinstellingen zijn de sectoren (vaak in de vorm van POI's) en universiteiten vertegenwoordigd. In sommige besturen zijn ook opleidingsinstituten (RINO's of anderszins) vertegenwoordigd.

Acht van de negen opleidingsinstellingen zijn een stichting. Eén van de opleidingsinstellingen is een BV. De opleidingsinstellingen zijn door de minister van VWS aangewezen om de opleiding tot gz-psycholoog te verzorgen. De Commissie Registratie en Toezicht (CRT) van de FGzPt houdt toezicht op de opleidingsinstellingen.

Zeven van de opleidingsinstellingen hebben de uitvoerende werkzaamheden uitbesteed aan een opleidingsinstituut (RINO of anderszins) (Figuur 4).

Figuur 4. Zeven van de negen opleidingsinstellingen zijn opdrachtgever van een opleidingsinstituut of RINO, die verantwoordelijk is voor de organisatie van de gz-opleiding³³

Bij een deel van de opleidingsinstellingen is het opleidingsinstituut vertegenwoordigd in het bestuur van de opleidingsinstelling of heeft zij een adviserende rol. Bij deze opleidingsinstellingen is bijvoorbeeld eenzelfde persoon zowel bestuurslid van het opleidingsinstituut als van de opleidingsinstelling (zie ook Bijlage 2). Ook is bij een aantal opleidingsinstellingen een (vertegenwoordiging van) hoofdopleider(s) benoemd tot adviseur van het bestuur van de opleidingsinstelling. Via de websites van de opleidingsinstellingen en -instituten is de governancestructuur vaak moeilijk of niet te achterhalen. Denk bijvoorbeeld aan inzicht in de taken en verantwoordelijkheden van de verschillende besturen en de manier waarop inspraak en medezeggenschap van opleidingen georganiseerd is.

³³ GERION is onderdeel van de afdeling ouderengeneeskunde van het Amsterdam UMC.

3.2.3 Hoofdopleiders

Opleidingsinstellingen beleggen de inhoudelijke verantwoordelijkheid bij hoofdopleiders. Er zijn in totaal 21 hoofdopleiders, waarvan 11 voor de gz-opleiding. Hoofdopleiders zijn erkend door de CRT van de FGzPt. De CRT houdt toezicht op hoofdopleiders. Een hoofdopleider is als hoogleraar of universitair hoofddocent in dienst van een universiteit. Volgens het Besluit gezondheidszorgpsycholoog wijst een opleidingsinstelling een hoofdopleider aan die verantwoordelijk is voor de opleiding van de gz-opleiding. Het selectie- en benoemingsproces van een hoofdopleider bij een opleidingsinstelling lijkt te verschillen per instelling.

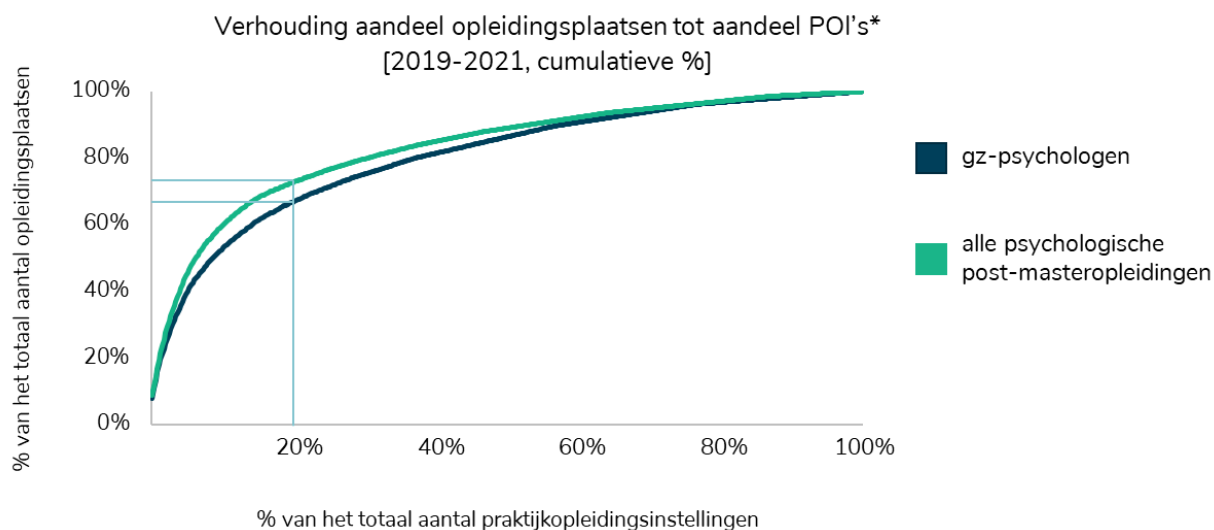
De hoofdopleider erkent praktijkopleiders op aanvraag van de POI waaraan de opleider verbonden is. Praktijkopleiders zijn verantwoordelijk voor de praktijkcomponent van de opleiding voor de opleiding(en). De functie P-opleider is in grote POI's gecreëerd voor het vervullen van een aantal overstijgende taken van praktijkopleider(s). De P-opleider formuleert en voert bijvoorbeeld beleid uit ten aanzien van kwaliteit, arbeidsvoorwaarden en werving. Praktijkopleiders en P-opleiders hebben een arbeidsovereenkomst met de POI. De erkenning van een praktijkopleider of P-opleider vervalt bij beëindiging van het dienstverband met de POI. Praktijkopleiders en P-opleiders worden eenmaal per vijf jaar gevisiteerd door de opleidingsinstelling ten behoeve van de erkenning. De visitatierapporten zijn beschikbaar voor de visitatiecommissie en de CRT.

3.2.4 Praktijkopleidingsinstellingen

De POI's zijn door de CRT erkend om de gz-opleiding te verzorgen en opgenomen in het POI-register. Stichting TOP Opleidingsplaatsen stelt jaarlijks een toewijzingsvoorstel op voor de toewijzing van de beschikbaarheidsbijdragen aan de POI's. TOP Opleidingsplaatsen doet dit op basis van een spelregeldocument van VWS, het historisch opleidingsvolume (HOV) en de zienswijze van POI's. VWS stelt op basis van het toewijzingsvoorstel een verdeelplan op, waarna de NZa beschikkingen vaststelt. Het Zorginstituut betaalt deze beschikkingen.

De meeste POI's zijn een stichting. Zij stellen een samenwerkingsovereenkomst op met de opleidingsinstelling. De opleidingsinstellingen oefenen inhoudelijk toezicht uit op de POI's.

In de jaren 2019 tot en met 2021 boden 421 POI's minstens één (erkende) opleidingsplaats aan. Twintig procent van deze 421 POI's biedt circa 70% van de instroomplekken voor psychologische postmasteropleidingen aan (Figuur 5). In totaal boden 192 van de 421 POI's in alle drie de jaren minimaal één plek. 98 instellingen boden in slechts één van de drie jaren één plek.

Figuur 5. Twintig procent van de POI's biedt circa 70% van de instroomplekken voor psychologische postmasteropleidingen aan

3.3 De governance in geval van een ongewijzigde of logistieke aansluiting

In geval van een ongewijzigde of logistieke aansluiting van de master- op de gz-opleiding blijven opleidingsinstellingen verantwoordelijk voor de gz-opleiding en geldt de AMvB 'Besluit gezondheidszorgpsycholoog'. Deze AMvB dateert uit 1998. We raden aan deze AMvB te verrijken of actualiseren met hedendaagse governanceprincipes in het hoger onderwijs en de zorg.

De governanceprincipes in het hoger onderwijs (voornamelijk de WHW en de Code goed bestuur universiteiten) en in de zorg (voornamelijk de WTZi en de Governancecode zorg) zijn geanalyseerd. We beschrijven de governanceprincipes in Bijlage 3. De volgende elementen keren in alle wetten en codes terug:

- Een persoon kan niet tegelijk deel uitmaken van het bestuur en de raad van toezicht
- De leden van het bestuur en de raad van toezicht kunnen onafhankelijk en kritisch opereren; de schijn van elke vorm van belangenverstrengeling wordt vermeden
- De taken en verantwoordelijkheidsverdeling van het bestuur en de raad van toezicht zijn inzichtelijk vastgelegd
- Het bestuur en de raad van toezicht zijn transparant over hun handelen en leggen verantwoording af
- Vanuit alle niveaus van de organisaties, zoals personeel en studenten, is ruimte voor inspraak, invloeduitoefening en het melden van eventuele misstanden

Er is hiermee een discrepantie zichtbaar tussen de huidige governancestructuur van de gz-opleiding en de hedendaagse governanceprincipes, zoals die gelden in het hoger onderwijs en de zorg. Het is daarom aan te bevelen om de governancestructuur van de gz-opleiding te verrijken of actualiseren met de hedendaagse governanceprincipes. Dit temeer aangezien opleiden in deze

context een dienst van algemeen economisch nut is met financiering vanuit voornamelijk publieke middelen.³⁴

3.4 De governance in geval van een geïntegreerde aansluiting

In het geval van een geïntegreerde aansluiting van de master- op de gz-opleiding worden universiteiten verantwoordelijk voor de gz-opleiding en geldt de WHW. De universiteit kan onderdelen van de gz-opleiding uitbesteden aan een opleidingsinstituut mits de universiteit de kern van het onderwijsprogramma blijft verzorgen. De universiteit is voor het hele onderwijsprogramma verantwoordelijk voor alle wettelijke verplichtingen uit de WHW. De uitbestedende universiteit en het uitvoerend opleidingsinstituut moeten hier heldere afspraken over maken. In een toelichting van de staatssecretaris van OCW bij de WHW staat beschreven dat verantwoordelijkheden en verplichtingen van de uitbestedende universiteit moeten worden doorgecontracteerd naar de uitvoerende instelling. Dit betekent ook dat de opleidingsinstelling de Onderwijsinspectie, een visitatiecommissie of de departementale Accountantsdienst moet toelaten.³⁵ De eisen die in de WHW gesteld worden, zijn beschreven in Bijlage 3.

³⁴ Bron: ACM, Uitspraak rechtbank handhavingsverzoek Silver Psychologie, 2021

³⁵ Bron: Staatssecretaris van OCW, Notitie 'Helderheid in de bekostiging van het hoger onderwijs', geldig vanaf 2004

4 Impact op administratieve lasten van wijzigen infrastructuur

In dit hoofdstuk gaan we in op de impact van een potentiële wijziging van de infrastructuur van de gz-opleiding op de (financiële) administratieve lasten. In §4.1 lichten we de drie voorliggende varianten toe. De hoofdconclusies staan beschreven in §4.2 en we gaan in §4.3 iets dieper in op de impact op de administratieve lasten per activiteit van het organiseren van de gz-opleiding.

4.1 Varianten infrastructuur

De projectgroep Visie & Infrastructuur heeft drie varianten van infrastructuur voorgesteld om de kwaliteit en doelmatigheid van de governance en organisatie van de gz-opleiding te verbeteren en SiRM gevraagd om hiervoor de (financiële) administratieve lasten in kaart te brengen (Figuur 6):

- 1 Centralistische of landelijke variant
- 2 Samenwerkingsverband voor opleiden en onderwijs in de psychologie (SPOO) met beschikbaarheidsbijdragen/werkgeverschap via de grootste praktijkopleidingsinstelling (POI) van het samenwerkingsverband
- 3 SPOO met beschikbaarheidsbijdragen/werkgeverschap via een stichting die de POI's vertegenwoordigt

Varianten ↓ Keuzes →	Erkenning en visitatie	Aanvraag/verdeling opleidingsplaatsen	Werving en selectie opleidingen	Beschikbaarheidsbijdrage	Werkgeverschap en coördinatie
Landelijk ('de meest centralistische variant')	Aanwijzing opleidingsinstituten: door SPOO's Erkenning POI's: door opl. instituten (OI's), aantal zoals nu.	Landelijke verdeling naar SPOO door TOP, verdere verdeling over POI's door SPOO of ook door TOP	Op SPOO-niveau met rol voor POI	Landelijke aanvraag, beheer en verantwoording beschikbaarheidsbijdrage	Landelijk werkgeverschap en coördinatie van opleiding/stageplaatsen
'Alles op SPOO-niveau'	Grootste POI werkgever	SPOO krijgt toegewezen en verdeelt onder formele POI's. Formele POI's verdelen weer onder stageplekken	Op SPOO-niveau met rol voor formele POI's. Stageplekken krijgen piog toegewezen	Grootste POI in SPOO doet aanvraag, beheer en verantwoording beschikbaarheidsbijdrage	Grootste POI in SPOO vervult werkgeverschap en coördinatie
	Stichting achter SPOO werkgever			Stichting achter SPOO doet aanvraag, beheer en verantwoording beschikbaarheidsbijdrage	Stichting achter SPOO vervult werkgeverschap en coördinatie
'Huidige situatie'	Aanwijzing OI's: door huidige opleidingsinstellingen. Erkenning POI's: door OI's, huidig aantal POI's	Verdeling naar individuele POI's op basis van voorstel TOP	Door individuele POI's, met inspraak van OI	Per POI aanvraag, beheer en verantwoording beschikbaarheidsbijdrage	Werkgeverschap door elke POI afzonderlijk, geen significante coördinatie gevraagd

Figuur 6. De projectgroep Visie & Infrastructuur stelt naast de huidige situatie drie varianten op de infrastructuur voor.

4.2 Hoofdconclusies

SiRM concludeert op basis van de werksessies en interviews dat de administratieve lasten waarop de wijzigingen in infrastructuur betrekking hebben (activiteiten uit Figuur), slechts een klein deel van de totale tijd voor het organiseren van de gz-opleiding betreffen. Veruit de meeste tijd zit in de inhoudelijke begeleiding van opleidingen en in borging van de kwaliteit van de opleiding. Op deze activiteiten hebben de wijzigingen in infrastructuur nauwelijks invloed. Ook

uit het kostprijsonderzoek van de NZa blijkt dat de meeste administratieve lasten gemoeid gaan met de inhoudelijke begeleiding en kwaliteitsborging.³⁶ **In dit licht zou een keuze voor een andere infrastructuurvariant vooral gebaseerd moeten zijn op verbetering van kwaliteit of governance en niet op eventuele besparingen op administratieve lasten.**

De NZa heeft de hoogte van personele overhead in kaart gebracht (waaronder het secretariaat en Academykosten³⁷) en geanalyseerd wat het productieverlies van opleiders is als gevolg van administratieve lasten omtrent de gz-opleiding.

Voor de hoogte van personele overhead gaat de NZa uit van €21.916 per piog per jaar, maar hierin zitten veel kosten die niet direct gerelateerd zijn aan de administratieve lasten omtrent de gz-opleiding. Uit vooronderzoek van Sira/Capgemini bleek dat instellingen niet inzichtelijk konden maken welk deel van de personele overhead zij besteden aan opleidingen.

Voor de opslag van productieverlies van opleiders rekent de NZa afhankelijk van de staffel tussen €35.448-45.788 per piog per jaar. Deze opslag bevat zowel activiteiten voor de opleiding/opleiding als administratieve activiteiten, zoals werving en selectie, en het regelen van opleidingsplaatsen. Welk deel van de opslag aan administratieve activiteiten toe te rekenen is, is niet bekend. De NZa schrijft hierover: “Bovendien is uit het productiviteitsonderzoek van Ecorys geen bruikbaar inzicht gekomen in de tijdbesteding van opleiders.” Wel is duidelijk dat minstens 75% van de opleidersuren aan hands-on begeleiding en borging van kwaliteit wordt besteed.

Voor de administratieve lasten waarop wijzigingen in infrastructuur wél betrekking hebben (activiteiten uit Figuur) blijkt uit de werksessies en interviews dat een vermindering van de administratieve lasten vooral zou optreden als het totaal aantal POI's kleiner zou worden. De varianten voor infrastructuur voorzien echter vooralsnog niet perse in een vermindering van het aantal POI's. Bovendien zou eventuele vermindering van administratieve lasten alleen optreden wanneer ook de infrastructuur van de K(N)P- en psychotherapeutopleidingen op dezelfde manier gewijzigd wordt. Als dit niet gebeurt, krijgen POI's en ook organisaties als de NZa te maken met twee verschillende processen, wat juist tot hogere administratieve lasten leidt.

Het bleek overigens lastig voor de POI's die deelnamen aan de werksessies om kwantitatieve uitspraken te doen over de impact van de infrastructuurvarianten op administratieve lasten. Zij vonden dat de infrastructuurvarianten daarvoor op meerdere onderdelen nog verder uitgewerkt moeten te worden. Bovendien vinden zij – zoals Sira/Capgemini eerder ervoeren – het al erg lastig om de huidige administratieve lasten te kwantificeren. Deze zijn namelijk moeilijk te isoleren van andere (personeels-)activiteiten. Daarnaast zijn ze erg afhankelijk van de manier waarop de gz-opleiding in een regio georganiseerd is en van de grootte van POI's. In de paragraaf hieronder geven we desondanks aan wat de werksessies en interviews aan inzichten hebben opgeleverd per activiteit in de organisatie van de gz-opleiding.

³⁶ Beschikbaarheid van (medische) vervolgoopleidingen ggz – kostenonderzoek 2016-2019, NZa, (2019).

³⁷ Kosten voor personeel wat zich bezighoudt met de organisatie en administratie van de opleidingen (NZa).

4.3 Impact op administratieve lasten per activiteit

De POI's konden moeilijk inschatten wat de implicaties van de centralistische variant ('zo landelijk mogelijke organisatie') waren voor de administratieve activiteiten. Deze zijn sterk afhankelijk van de precieze uitwerking van een dergelijke variant. Bovendien waren er POI's die zich inhoudelijk niet in de centralistische variant konden vinden. Hun eerste inschatting was daarbij dat landelijke organisatie een extra tussenschakel zou vormen, waardoor er enkel administratieve lasten bij komen.³⁸

Ten aanzien van de SPOO-varianten verwachten POI's dat een aantal activiteiten door invoering van deze varianten iets efficiënter kan. Echter als het aantal POI's gelijk blijft, zullen de besparingen op administratieve lasten klein blijven. Dit is ook de ervaring in de psychiatrie, waar POI's samenwerken in regionale consortia. De samenwerking is daar vooral gericht op het verdelen van de opleidingsplaatsen en het vormgeven van regionaal onderwijs. De erkenning en visitatie, werving en selectie en het werkgeverschap vinden op het niveau van de individuele POI plaats. In het interview met een opleider in de psychiatrie werd aangegeven dat de administratieve lasten per POI laag zijn. Wel werd hierbij de kanttekening geplaatst dat dit ook komt doordat het aantal opleidingen in de psychiatrie relatief klein is ten opzichte van het aantal gz-opleidingen en dat de verdeling van opleidingsplaatsen over de POI's stabiel is over de jaren heen.

We beschrijven hieronder per activiteit in de organisatie van de gz-opleiding wat in de werksessies en interviews benoemd is over de administratieve lasten.

4.3.1 Erkenning en visitatie

Deelnemers aan de werksessies gaven aan dat een SPOO ervoor kan zorgen dat de totale administratieve lasten omtrent erkenning en visitatie iets lager worden. Afhankelijk van de organisatie van de SPOO hoeven niet alle individuele POI's erkend en gevisiteerd te worden. De POI of stichting die de SPOO leidt heeft wel hogere administratieve lasten dan een gemiddelde POI nu, want die coördineert het geheel en niet meer alleen de eigen visitatie. Volgens de deelnemers heeft overigens alleen een lager aantal POI's echt substantieel impact op de administratieve lasten.

De Commissie Registratie en Toezicht (CRT) verwacht ook dat alleen een lager aantal POI's significante impact heeft op hun activiteiten. De CRT houdt in een register de erkende POI's bij. Momenteel staan daar ongeveer 570 instellingen in, die lang niet allemaal jaarlijks een (beschikte) gz-opleidingsplaats aanbieden. De tijd die het CRT besteedt aan het bijhouden van dit register, hangt sterk af van het aantal POI's, met name van het aantal negatieve erkenningsbesluiten per jaar. Deze kosten een factor vijf tot tien meer tijd dan een positief besluit.

Een geïnterviewd opleidingsinstituut (OI) noemt ook het aantal (beoogde) POI's als belangrijkste drijvende factor in de tijd die ze besteden aan het erkennen en visiteren van zorgaanbieders.

³⁸ Ter vergelijking: Capgemini concludeerde in hun onderzoek naar centraal werkgeverschap bij bedrijfs- en verzekeringsartsen (2019): 'Door het ontbreken van een overtuigende positieve business case is geen draagvlak te verwachten van een landelijk werkgeverschap voor bedrijfsartsen en verzekeringsartsen in opleiding.'

4.3.2 Aanvraag en verdeling van opleidingsplaatsen

De POI's verwachten dat het aanvragen van opleidingsplaatsen in een SPOO iets efficiënter kan dan de huidige situatie. De grootste POI of stichting coördineert namelijk de aanvraag in plaats van vele individuele aanvragen. De POI's gaan er hierbij wel vanuit dat de toewijzing van plekken op landelijk niveau blijft gebeuren door Stichting TOP. Regionale toewijzing door de SPOO zien zij als onwenselijk, doordat er schaarste aan opleidingsplaatsen is en er daardoor onenigheid tussen POI's uit de SPOO zou kunnen ontstaan over de verdeling. Als wel gekozen wordt voor regionale toewijzing zou dit hierdoor kunnen leiden tot juist hogere administratieve lasten.

De geïnterviewde OI kan de invloed van varianten van infrastructuur op hun activiteiten rond het aanvragen van opleidingsplaatsen niet goed inschatten. Voor OI's is het aanvragen en verdelen van opleidingsplaatsen een activiteit die in twee jaarlijkse pieken tijd vraagt. Daarnaast moeten ze voortdurend hun opleidingsregister bijhouden. De werklast beweegt mee met zowel het aantal piog's als het aantal POI's.

De CRT verwacht weinig verandering op dit onderdeel door een verandering in infrastructuur. Daarnaast is het voor hen een kleine activiteit (circa 6 uur per jaar). De CRT levert voor de verdeling van opleidingsplaatsen informatie aan Stichting TOP aan over aantallen fte's opleidingen per POI over de afgelopen jaren (het historisch opleidingsvolume).

4.3.3 Werving en selectie opleidingen

Op het onderdeel werving en selectie waren er twee perspectieven vanuit de POI's:

- Het ene perspectief is dat een POI (of een afdeling binnen een POI) invloed uit wil kunnen oefenen op welke opleidingen ze aannemen. Hoe minder formele invloed een POI heeft in werving en selectie, hoe meer informele invloed (en dus tijd) zij zullen inzetten om de gewenste opleidingen te krijgen. Vanuit dit perspectief zouden de administratieve lasten omhoog gaan, wanneer de werving en selectie van opleidingen op SPOO-niveau plaatsvindt.
- Het andere perspectief was dat selectie op SPOO-niveau of zelfs landelijk niveau wel mogelijk is en dat dit administratieve lasten bespaart. De selectie gebeurt in dit geval op basis van gelijke criteria. Daarnaast kan nog rekening gehouden worden met organisatie specifieke criteria.

Nadat piog's geselecteerd en aangenomen zijn registreert de CRT alle gz-opleidingen, beschikt en onbeschikt, en verwerkt mutaties in de opleidingsregistratie. Ook organiseert het CRT een telefonisch spreekuur. Samen vormt dit de meest tijdsintensieve taak die de CRT heeft voor het organiseren van de gz-opleiding en vraagt dit ongeveer 20 uur per week. De belangrijkste factor in deze tijd is het aantal piog's. De voorliggende varianten van infrastructuur zouden hier naar verwachting weinig invloed op hebben.

4.3.4 Beschikbaarheidsbijdragen

De POI's geven aan dat de administratieve tijd voor activiteiten rondom beschikbaarheidsbijdragen beperkt is, en qua tijd vooral zit op verantwoording achteraf. Deze tijd is met name afhankelijk van het aantal opleidingsplaatsen. Wel zien zij dat de SPOO-variant de verantwoording (mits op

hoofdpijnen per opleidingsplaats begroot en verantwoord) iets efficiënter zou kunnen organiseren dan alle individuele POI's apart. Dit is overigens alleen mogelijk als de grootste POI of stichting ook de werkgever is. Verantwoording moet namelijk gedaan worden door de werkgever.

De NZa geeft aan dat de tijd die zij in de huidige situatie besteden aan het beoordelen van aanvragen voor beschikbaarheidsbijdragen vooral bepaald wordt door het aantal aanvragende POI's. De POI's combineren de aanvragen van al hun opleidingen, inclusief andere psychologische vervolgoopleidingen dan de gz-opleiding, op één aanvraagformulier. De varianten op infrastructuur hebben dus vooral invloed op de inzet van de NZa wanneer het aantal aanvragende organisaties verandert. Wel is het zo dat vanaf €125.000 aan aangevraagde beschikbaarheidsbedragen een accountantscontrole gevraagd is. Hierdoor beweegt de bestede tijd alsnog enigszins met de grootte van een POI mee.

4.3.5 Werkgeverschap en coördinatie

De grotere POI's ervaren dat de administratieve lasten omtrent werkgeverschap en coördinatie van samenwerking juist toenemen in samenwerkingsverbanden. Wel kan regionaal of centraal werkgeverschap vooral voor kleinere POI's gunstig zijn, omdat zij hiermee minder risico lopen, bijvoorbeeld bij langdurige ziekte van een opleiding. Daarbij vragen sommige POI's zich af of dit in het belang van opleidingen is. De nadelen en risico's van het werkgeverschap kunnen door individuele POI's namelijk afgewenteld worden op de stichting. Een deelnemer ziet het risico van 'vrij zwevende' opleidingen. De werkgever is immers verantwoordelijk voor de opleiding. En wanneer de POI niet meer de werkgever is, voelt deze zich ook minder verantwoordelijk voor de opleiding. Bij uitloop (door ziekte of zwangerschap) kan dan bijvoorbeeld de situatie ontstaan dat er geen opleidingsplaats meer beschikbaar is voor de opleiding.

De belangrijkste factor voor OI's rond werkgeverschap en coördinatie is het aantal opleidingen. Een variant op infrastructuur zou hierdoor weinig verandering brengen. Secretariaten houden zich bezig met het sluiten van opleidingsovereenkomsten en het uitvoeren van checks op de leer-arbeidsovereenkomst tussen opleidingen en POI's. Het aantal POI's is hierin van minder belang. Wel is het afsluiten en onderhouden van dergelijke overeenkomsten voor grote POI's vaak meer routinewerk dan voor zelfstandige behandelaars. Ook kost het OI's veel tijd wanneer een opleiding van een kleine POI van instelling moet wisselen bij problemen met continuïteit. Hierdoor vragen opleidingen van kleine POI's relatief veel tijdsinvestering van de OI's.

Bijlage 1. Methodologie financiële consequenties

Om de verwachte financiële consequenties van de invoering van een variant van directe aansluiting te kwantificeren hebben we een rekenmodel opgebouwd. Om tot dit model te komen, doorliepen we vier stappen:

1. In kaart brengen organisatie en bekostiging varianten van directe aansluiting
2. Opstellen 'issue tree' met de kosten- en organisatiedrijvers per variant
3. Verzamelen van bronnen en andere input bij gebruikte parameters
4. Verwerken parameters in rekenmodel en toetsen conceptuitkomsten

Bij elk van deze stappen zijn we van feedback voorzien door een begeleidingscommissie (BC) van bestuurders en financiële directieleden van ggz-aanbieders, universiteiten en opleidingsinstituten. Ook leverden de leden van de taskforce AMG feedback op de conceptuitkomsten.

1. In kaart brengen organisatie en bekostiging varianten van directe aansluiting

De conceptrapporten van de werkgroepen binnen de taskforce AMG vormden het vertrekpunt voor onze analyse. Op basis van deze bronnen stelden we schematische overzichten op van de organisatie en bekostiging van zowel de huidige situatie als van beide voorgestelde varianten van directe aansluiting. Deze overzichten hadden als doel om voor geselecteerde betrokken partijen/sectoren hun activiteiten in kaart te brengen per fase in de carrière van studenten/psychologen. We onderscheidden daarbij de volgende fases:

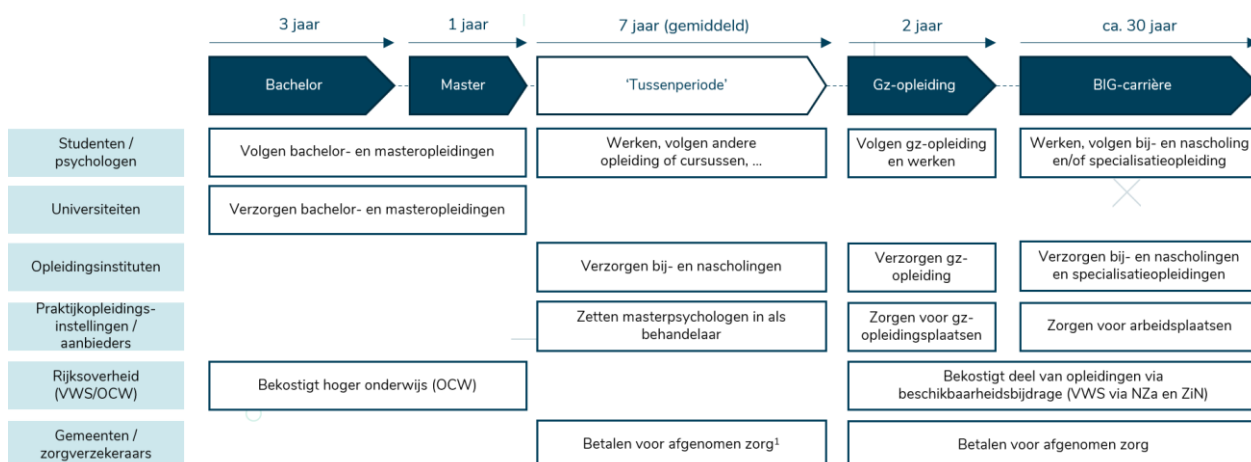
- Bachelorfase
- Masterfase
- 'Tussenperiode' (de fase tussen de masteropleiding en de gz-opleiding)
- Gz-opleiding
- BIG-carrière (waaronder eventuele opleiding tot specialistisch psycholoog)

Deze fases onderzochten we voor de volgende (groepen) betrokkenen:

- Studenten/psychologen
- Universiteiten
- Opleidingsinstituten (OI's)
- Praktijkopleidingsinstellingen (POI's)/zorgaanbieders
- Rijksoverheid, uitgesplitst naar de ministeries van VWS, JenV en OCW
- Financiers, uitgesplitst naar zorgverzekeraars, zorgkantoren, gemeentes en justitie

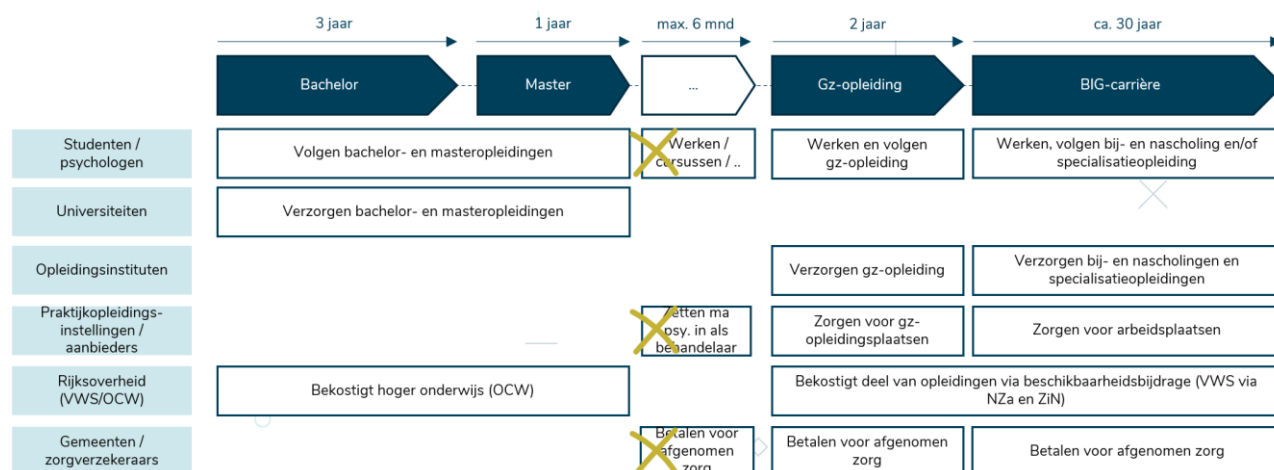
Omdat er voor patiënten en hun naasten geen financiële veranderingen verwacht worden door de introductie van directe aansluiting, lieten we hen hier buiten verdere beschouwing.

Zie Figuur 7 voor een schematisch overzicht van activiteiten per betrokkene per fase in de huidige situatie.

Figuur 7. Schematisch overzicht van de huidige situatie voor geselecteerde betrokkenen en hun hoofdactiviteiten per fase (niet uitputtend).

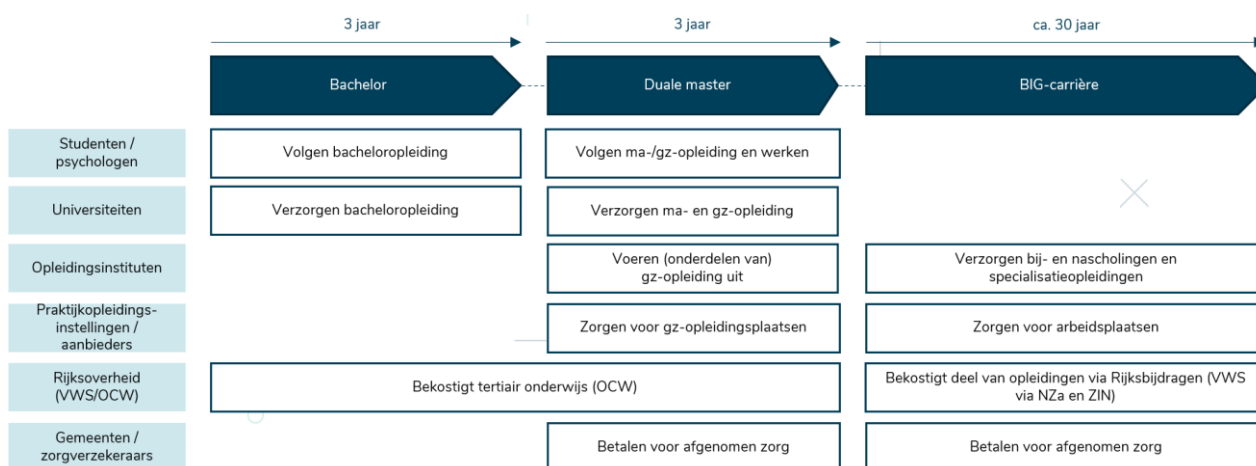
Vervolgens onderzochten we wat hierin de grootste veranderingen zijn bij invoering van directe aansluiting. Zie Figuur 8 voor een overzicht van deze veranderingen voor de logistieke aansluiting. Het meest significante verschil met de huidige situatie is het wegvallen van de tussenfase van gemiddeld 7 jaar. Verder zijn er geen grote wijzigingen in (verantwoordelijkheid voor) activiteiten.

Figuur 8. Schematisch overzicht van de logistieke aansluiting voor geselecteerde betrokkene en hun hoofdactiviteiten per fase (niet uitputtend).

In de geïntegreerde aansluiting treden meer wijzigingen op, zie Figuur 9. Door het invoeren van een duale master worden universiteiten, en daarmee het ministerie van OCW, betrokken bij de gz-opleiding. Het ministerie van VWS krijgt juist pas een rol bij eventuele specialistische opleidingen. Ook in deze variant is de tussenfase vervallen.

Bij het opstellen van deze overzichten werden we van verdere informatie en van feedback voorzien door de BC. Vervolgens toetsen we de overzichten op juistheid en volledigheid bij de het programma APV.

Figuur 9. Schematisch overzicht van de geïntegreerde aansluiting voor geselecteerde betrokkene en hun hoofdactiviteiten per fase (niet uitputtend).

2. Opstellen 'issue trees' met de kosten- en organisatiedrijvers per variant

Als volgende stap onderzochten we meer gedetailleerd welke veranderingen in kosten en organisatie er naar verwachting optreden in de varianten van directe aansluiting. Het doel hiervan was om de specifieke drijvers van verandering te benoemen. Hiervoor gebruikten we 'issue trees': een visuele weergave waarin vragen worden opgebroken in hun logische/rekenkundige onderdelen.

We bouwden de issue trees op vergelijkbare wijze op als de overzichten uit de eerste stap. Eerst splitsten we de verwachte consequenties van directe aansluiting op naar de fases in de carrière van studenten/psychologen en vervolgens naar betrokkene. Vervolgens splitsten we de issue tree verder op naar specifieke verwachte veranderingen en de logische/rekenkundige onderdelen waar die verandering uit bestaat. Ook benoemden we hier verschillen tussen de logistieke- en de geïntegreerde aansluiting.

Deze veranderingen haalden we uit de benoemde veranderingen in fase 1 en uit de conceptrapporten van de taskforce AMG. Vervolgens toetsten we de concept-issue trees weer bij de BC en stelden ze vast.

3. Verzamelen van bronnen en andere input bij gebruikte parameters

De vastgestelde issue trees vormden de basis voor het verzamelen van bronnen en andere inbreng voor het rekenmodel. Op hoofdlijnen gebruikten we drie typen inbreng voor de parameters:

- Schriftelijke bronnen over parameters in de huidige situatie.
- Inschattingen/aannames over parameters in de huidige situatie.
- Inschattingen/aannames over parameters in de toekomstige situatie.

In totaal verzamelden we hiervoor waarden bij circa 115 parameters. Waar relevant onderscheidden we daarbij waarden van parameters in de huidige situatie en waarden per variant van directe aansluiting. Een voorbeeld hiervan is de nominale lengte van de masteropleiding. De waarde van deze parameter stelden we in de huidige situatie en de logistieke aansluiting op 2 jaar, en in de geïntegreerde aansluiting op 3 jaar.

Voor het verzamelen van bronnen en andere input bij te gebruiken parameters hebben we uitgebreide ondersteuning gevraagd en gekregen van de BC. Zij leverden zowel relevante (schriftelijke) bronnen over de huidige situatie, als voorzagen ons van inbreng voor inschattingen wanneer bronnen ontbraken. Waar er meerdere bronnen waren en/of er een verschillend perspectief was over de juiste waarde voor een parameter, hebben wij dit transparant neergelegd bij de BC en hebben wij een besluit genomen op basis van die discussie.

Onderstaande schriftelijke bronnen leverden de grootste bijdrage aan de gezochte inbreng:

- CAO GGZ en Nederlandse universiteiten
- Capaciteitsorgaan - Capaciteitsplan 2020-2024 - Beroepen Geestelijke Gezondheid (2018)
- CHEPS - Bekostiging van het Nederlandse hoger onderwijs: kostendeterminanten en varianten (2018)
- Ecorys - Productiviteit in de curatieve geestelijke gezondheidszorg en forensische zorg (2017)
- Nivel - Het 'stuwmeer' of 'reservoir' van belangstellenden voor de opleiding tot GZ-psycholoog (2021)
- Nivel - Het arbeidsaanbod van de beroepen geestelijke gezondheid in 2018 (2018)
- NZa - Beschikbaarheid van (medische) vervolgoopleidingen ggz (2019)
- NZa - Tariefbeschikking Zorgprestatie model Geestelijke Gezondheidszorg en Forensische Zorg per 1-1-2022

In overleg met de taskforce AMG zijn drie parameters gekozen om een gevoeligheidsanalyse op te doen. Het betreft het aantal piog's per jaar, het gemiddelde tarief per betrokken type behandelaar in het Zorgprestatie model en de lengte van de tussenfase. Zie onderaan deze bijlage een overzicht in tabelvorm van alle gehanteerde parameters (waar relevant uitgesplitst naar variant), hun herkomst en eventuele toelichting.

4. Verwerken parameters in rekenmodel en toetsen conceptuïtkomsten

Stappen 1-3 vormden de basis van een rekenmodel voor de verwachte financiële consequenties van directe aansluiting. We bouwden dit model in MS Excel. Ook hier gebruikten we de indelingen naar variant, naar fases in de carrière van studenten/psychologen en naar betrokkene. Vervolgens vulden we deze met de onderdelen van de issue trees en met de gevonden bronnen.

We toetsten zowel deze werkwijze als de eerste conceptuïtkomsten met de BC. Ook hebben BC-leden bijgedragen door specifieke onderdelen van het model in detail na te lopen. Op basis van hun inbreng en van feedback op de conceptuïtkomsten van de taskforce AMG scherpten we het model verder aan.

Overzicht gehanteerde parameters in model financiële consequenties varianten directe aansluiting master – gz-opleiding

Indien voor parameters geen waarde is opgenomen voor één of beide variant(en) van directe aansluiting, is daar de waarde van de huidige situatie gehanteerd.

Parameter	Waarde huidige situatie	Waarde logistieke aansluiting	Waarde geïntegreerde aansluiting	Bron(nen) en toelichting
Aantal instromende bachelorstudenten psychologie per jaar	3.400			Inschatting begeleidingscommissie (BC). Geen verandering verwacht in varianten directe aansluiting. Andere masters bieden uitstroomruimte
% bachelorstudenten psychologie wat slaagt	75%			Idem
Aantal instromende bachelorstudenten orthopedagogie per jaar	1.400			Idem
% bachelorstudenten orthopedagogie wat slaagt	85%			Idem
Stagevergoeding masterstudenten per maand (€)	350			CAO GGZ, stagevergoeding per 1 juni 2021
Lengte masterstage in maanden	5			Gemiddelde van studieprogramma's meerdere universiteiten.
Waarde stagiair voor stageaanbieder in verhouding tot stagevergoeding	100%			Inschatting BC
Inzet opleidersgroep per masterstagiair per maand in uren	17,5			Inschatting BC
Effectieve lengte bachelor in jaren	4			Inschatting BC
Nominale lengte bachelor in jaren	3			Studieprogramma's meerdere universiteiten
Rijksbijdrage onderwijs per bachelorstudent per jaar (€)	4.273			Bekostiging van het Nederlandse hoger onderwijs: kostendeterminanten en varianten, CHEPS, 2018
Rijksbijdrage onderzoek per bachelorstudent (€)	2.075			Idem
Rijksbijdrage graad per bachelorstudent die diploma ontvangt (€)	4.273			Idem

Parameter	Waarde huidige situatie	Waarde logistieke aansluiting	Waarde geïntegreerde aansluiting	Bron(nen) en toelichting
Wettelijk collegegeld per jaar (bachelor en master) (€)	2.143			Website DUO. Wettelijk collegegeld 2020-2021. Tijdelijke 50% korting i.v.m. COVID-19 buiten beschouwing gelaten
Aantal relevante masterstudenten per jaar	2.300	850	850	Huidige situatie: BC. Varianten directe aansluiting: inschatting BC op geleide van slagingspercentage en benodigde instroom van piog's
Effectieve lengte relevante masters in jaren	2		3	Inschatting BC
Nominale lengte master in jaren	1		3	Huidige situatie: studieprogramma's meerdere universiteiten. Geïntegreerde aansluiting: conceptnotitie AMG programma APV
Rijksbijdrage onderwijs per masterstudent per jaar (€)	4.273			Bekostiging van het Nederlandse hoger onderwijs: kostendeterminanten en varianten, CHEPS, 2018
Rijksbijdrage onderzoek per masterstudent (€)	4.150			Idem
Rijksbijdrage graad per masterstudent die diploma ontvangt (€)	4.273			Idem
Meerkosten per universiteit voor selectie masterstudenten per jaar (€)	-	125.000	125.000	Inschatting BC
Aantal universiteiten wat relevante masteropleidingen aanbiedt	11			BC
Uren inzet docenten per masterstudent per jaar	56			Inschatting BC
Uren per universiteitsdocent per week (voltijd)	38			CAO Nederlandse universiteiten
Werkweken per universiteitsdocent per jaar (voltijd)	45			CAO Nederlandse universiteiten
Bruto maandsalaris WO-docent (€)	5.127			CAO Nederlandse universiteiten. Schaal 11, eindtrede. Inschaling in overleg met BC
Maanden per jaar	12			-
Opslag voor werkgeverslasten WO-docenten	50%			BC
% masterstudenten wat slaagt	83%	90%	90%	Huidige situatie: BC. Varianten directe aansluiting: inschatting BC

Parameter	Waarde huidige situatie	Waarde logistieke aansluiting	Waarde geïntegreerde aansluiting	Bron(nen) en toelichting
Aantallen afgestudeerden master psychologie per jaar in aanmerking LOGO	1.100			BC
Aantallen afgestudeerden master orthopedagogiek per jaar in aanmerking LOGO	800			BC
Bruto maandsalaris masterpsycholoog (€)	3.826			CAO GGZ. Schaal 60, trede 2, per 1 juni 2021. Exclusief onregelmatigheidstoeslag. Inschaling in overleg met BC
Opslag voor werkgeverslasten psychologen/orthopedagogen	46%			BC
Directe tijd binnen declarabele tijd in huidige situatie (= declarabele tijd in Zpm)	50%			Inschatting BC (onderdeel gevoeligheidsanalyse)
Aantal declarabele uren per werkende ma-psychologen/-pedagogen per jaar	1.121			Productiviteit in de curatieve geestelijke gezondheidszorg en forensische zorg, Ecorys, 2017
Gemiddeld uurtarief ma- psychologen/-pedagogen in Zpm (€)	232.21			Basis vormt de Tariefbeschikking Zorgprestatie model vanaf 1-1-2022 (NZa), verder afgestemd met BC (onderdeel gevoeligheidsanalyse)
Uren supervisie/begeleiding ma-psychologen/-pedagogen per jaar	116			Inschatting BC
Aandeel gz-psychologen in supervisie/werkbegeleiding masterpsychologen	90%			Inschatting BC
Aandeel K(N)P'en in supervisie/werkbegeleiding masterpsychologen	10%			Inschatting BC
Gemiddeld aantal jaren tussen ma en gz-opleiding	7	0,25	0	Huidige situatie: Het 'stuwmeer' of 'reservoir' van belangstellenden voor de opleiding tot GZ-psycholoog, Nivel, 2021. Varianten directe aansluiting: conceptnotitie AMG programma APV (onderdeel gevoeligheidsanalyse)
Stijging in aantal piog's per jaar	0%			In basisscenario 0% genomen om effecten directe aansluiting separaat van stijging aantal piog's te onderzoeken (onderdeel gevoeligheidsanalyse)
Beschikte piog's per jaar	752			Verdeelplan 2021 medische vervolgoopleidingen, Ministerie van VWS (onderdeel gevoeligheidsanalyse)

Parameter	Waarde huidige situatie	Waarde logistieke aansluiting	Waarde geïntegreerde aansluiting	Bron(nen) en toelichting
Beschikte piog's in staffel 0-10	544			Idem (onderdeel gevoeligheidsanalyse)
Beschikte piog's in staffel >10-23	126			Idem (onderdeel gevoeligheidsanalyse)
Beschikte piog's in staffel >23	82			Idem (onderdeel gevoeligheidsanalyse)
% piog's wat slaagt	99%	95%	95%	Huidige situatie: data Commissie Registratie en Toezicht over uitstroombpercentages. Varianten directe aansluiting: inschatting BC.
Beschikbaarheidsbijdrage per jaar VWS (via NZa) staffel 0-10 (€)	41.333		0	Huidige situatie: Beschikbaarheid van (medische) vervolgoopleidingen ggz, NZa, 2019. Geïntegreerde aansluiting: BC
Beschikbaarheidsbijdrage per jaar VWS (via NZa) staffel >10-23 (€)	23.038		0	Huidige situatie: Beschikbaarheid van (medische) vervolgoopleidingen ggz, NZa, 2019. Geïntegreerde aansluiting: BC
Beschikbaarheidsbijdrage per jaar VWS (via NZa) staffel >23 (€)	30.992		0	Huidige situatie: Beschikbaarheid van (medische) vervolgoopleidingen ggz, NZa, 2019. Geïntegreerde aansluiting: BC
Eigen bijdrage piog's per jaar (€)	0			Voorkeur NZa (in 'Beschikbaarheid van (medische) vervolgoopleidingen ggz'), afgestemd met BC
Aantal declarabele zorguren piog's per jaar in huidige situatie	989			Beschikbaarheid van (medische) vervolgoopleidingen ggz, NZa, 2019
Zorgproductie piog's per jaar t.o.v. huidige situatie	100%	97%	97%	Inschatting BC
Gemiddeld uurtarief piog's in Zpm (€)	232,21			Basis vormt de Tariefbeschikking Zorgprestatie model vanaf 1-1-2022 (NZa), verder afgestemd met BC (onderdeel gevoeligheidsanalyse)
Collegegeld per piog per jaar (€)	9.375		3.875	Huidige situatie: Beschikbaarheid van (medische) vervolgoopleidingen ggz, NZa, 2019. Geïntegreerde aansluiting: BC o.b.v. analyse SiRM
Uren inzet opleidersgroep aanbieders per piog per jaar staffel 0-10	361	391	391	Huidige situatie: Beschikbaarheid van (medische) vervolgoopleidingen ggz, NZa, 2019. Varianten directe aansluiting: inschatting op basis van interview P-opleider betrokken bij Plan Connectie

Parameter	Waarde huidige situatie	Waarde logistieke aansluiting	Waarde geïntegreerde aansluiting	Bron(nen) en toelichting
Uren inzet opleidersgroep aanbieders per piog per jaar staffel >10-23	217	235	235	Idem
Uren inzet opleidersgroep aanbieders per piog per jaar staffel >23	279	302	302	Idem
Gangbaar uurtarief opleidersgroep aanbieders in huidige situatie (€)	126,88			Beschikbaarheid van (medische) vervolgoopleidingen ggz, NZa, 2019
Aandeel gz-psychologen in supervisie/werkbegeleiding piog's	80%			Inschatting BC
Aandeel K(N)P'en in supervisie/werkbegeleiding piog's	20%			Inschatting BC
Bruto maandsalaris piog (€)	3.826		350	Huidige situatie: CAO GGZ schaal 60, trede 2, per 1 juni 2021. Geïntegreerde aansluiting: stagevergoeding per 1 juni 2021 in CAO GGZ. Exclusief onregelmatigheidstoeslag. Inschaling in overleg met BC
Gemiddeld aantal fte per werkzame piog	0,84			Inschatting BC op basis van 'Het arbeidsaanbod van de beroepen geestelijke gezondheid', Nivel, 2018
Gemiddeld uurtarief gz-psychologen in Zpm (€)	264.30			Basis vormt de Tariefbeschikking Zorgprestatie model vanaf 1-1-2022 (NZa), verder afgestemd met BC (onderdeel gevoeligheidsanalyse)
Aantal declarabele uren per gz-psycholoog per jaar huidige situatie	1.075			Productiviteit in de curatieve geestelijke gezondheidszorg en forensische zorg, Ecorys, 2017
Zorgproductie gz-psychologen per jaar t.o.v. huidige situatie	100%			Inschatting BC
Bruto maandsalaris gz-psycholoog (€)	4.445			CAO GGZ schaal 65, trede 2, per 1 juni 2021. Exclusief onregelmatigheidstoeslag. Inschaling in overleg met BC
Gemiddeld aantal fte per werkzame gz-psycholoog	0,84			Het arbeidsaanbod van de beroepen geestelijke gezondheid, Nivel, 2018
% gz-psychologen wat op termijn specialisatie in gaat	15%	20%	20%	Huidige situatie: https://www.bigregister.nl/ , geraadpleegd op 23-6-2021. Varianten directe aansluiting: inschatting BC

Parameter	Waarde huidige situatie	Waarde logistieke aansluiting	Waarde geïntegreerde aansluiting	Bron(nen) en toelichting
Gemiddeld uurtarief K(N)P'en in Zpm (€)	341,38			Basis vormt de Tariefbeschikking Zorgprestatie model vanaf 1-1-2022 (NZa), verder afgestemd met BC (onderdeel gevoeligheidsanalyse)
Aantal declarabele uren per K(N)P in Zpm	1.075			Productiviteit in de curatieve geestelijke gezondheidszorg en forensische zorg, Ecorys, 2017 (gewogen gemiddelde KP'en en KNP'en)
Bruto maandsalaris specialistisch psycholoog (€)	5.276			CAO GGZ schaal 70, trede 2, per 1 juni 2021. Exclusief onregelmatigheidstoeslag. Inschaling in overleg met BC
Zpm: bijdrage behandelingen aan type consulten	85%			Inschatting BC (onderdeel gevoeligheidsanalyse)
Zpm: bijdrage diagnostiek aan type consulten	15%			Inschatting BC (onderdeel gevoeligheidsanalyse)
Zpm: bijdrage '15 minuten' aan duur contacten	10%			Inschatting BC (onderdeel gevoeligheidsanalyse)
Zpm: bijdrage '30 minuten' aan duur contacten	40%			Inschatting BC (onderdeel gevoeligheidsanalyse)
Zpm: bijdrage '45 minuten' aan duur contacten	40%			Inschatting BC (onderdeel gevoeligheidsanalyse)
Zpm: bijdrage '60 minuten' aan duur contacten	10%			Inschatting BC (onderdeel gevoeligheidsanalyse)
Zpm: bijdrage monodisciplinair aan setting consulten	33%			Inschatting BC (onderdeel gevoeligheidsanalyse)
Zpm: bijdrage multidisciplinair aan setting consulten	67%			Inschatting BC (onderdeel gevoeligheidsanalyse)
Gemiddelde duur gz-opleiding in jaren (daadwerkelijk)	2,2			Capaciteitsplan 2020-2024, Capaciteitsorgaan, 2018
Nominale lengte gz-opleiding in jaren	2			https://www.nvgzp.nl/opleiding/opleiding-tot-gz-psycholoog/
Opslag voor vakantiegeld en 13e maand	17%			CAO GGZ
Aantal opleidingsinstellingen	9			https://www.fgzpt.nl/erkenning-en-toezicht/opleidingsinstellingen-en-hoofdopleiders
Mediaan van aantal piog's in praktijkopleidingsinstellingen in staffel 'middel'	15			Verdeelplan 2021 medische vervolgoopleidingen, Ministerie van VWS
Som opslagen vaste lasten aanbieders per piog (€)	50.086			Beschikbaarheid van (medische) vervolgoopleidingen ggz, NZa, 2019

Parameter	Waarde huidige situatie	Waarde logistieke aansluiting	Waarde geïntegreerde aansluiting	Bron(nen) en toelichting
Verandering in aantal relevante ma.-psychologen/-pedagogen per jaar per variant	0			Inschatting BC
Inschatting verkorting gemiddelde tijd in jaren tussen gz-opleiding en K(N)P-opleiding door varianten van directe aansluiting	-	2	2	Inschatting BC
Verdisconteerfactor stijging zorgdeclaraties door vaste tarieven voor niet-Zpm-sectoren	21%			Capaciteitsplan 2020-2024, Capaciteitsorgaan, 2018
Gemiddelde lengte carrière gz-psychologen in huidige situatie in jaren	35			Capaciteitsplan 2020-2024, tabel 27, Capaciteitsorgaan, 2018
Gemiddelde lengte carrière K(N)P'en in huidige situatie in jaren	28			Inschatting SiRM op basis van informatie Commissie Registratie en Toezicht over gemiddelde leeftijd alle opleidingen en verwachte pensioenleeftijd voor dit cohort (op basis van informatie SVB)
KP'en in opleiding per jaar	175			Verdeelplan 2021 medische vervolgoedingen, Ministerie van VWS
KP'en i.o. in staffel 0-10	158			Idem
KP'en i.o. in staffel >10-23	17			Idem
KP'en i.o. in staffel >23	0			Idem
KNP'en in opleiding per jaar	25			Idem
Nominale lengte K(N)P-opleiding in jaren	4			Websites meerdere opleidingsinstellingen (uitgaande van voltijdsprogramma)
Deeltijdfactor K(N)P-opleiding	0,75			Beschikbaarheid van (medische) vervolgoedingen ggz, NZa, 2019
Beschikbaarheidsbijdrage KP-opleiding staffel 0-10 per jaar (€)	77.694			Idem
Beschikbaarheidsbijdrage KP-opleiding staffel >10-23 per jaar (€)	55.086			Idem
Beschikbaarheidsbijdrage KP-opleiding staffel >23 per jaar (€)	64.914			Idem
Beschikbaarheidsbijdrage KNP-opleiding per jaar (geen staffels) (€)	81.527			Idem

Parameter	Waarde huidige situatie	Waarde logistieke aansluiting	Waarde geïntegreerde aansluiting	Bron(nen) en toelichting
Extra begeleiding jonge klaren als % van begeleiding in gz-opleiding	-	37,5%	37,5%	Inschatting BC
Aantal jaren dat jonge klaren extra begeleiding nodig hebben na gz-opleiding	-	2	2	Inschatting BC

Bijlage 2. Onderlinge relaties opleidingsinstellingen en -instituten

In de beschrijving van de governancestructuur van de gz-opleiding is aangegeven dat bij een deel van de opleidingsinstellingen het opleidingsinstituut vertegenwoordigd is in het bestuur van de opleidingsinstelling of zij een adviserende rol heeft. Bij deze opleidingsinstellingen is bijvoorbeeld eenzelfde persoon zowel bestuurslid van het opleidingsinstituut als van de opleidingsinstelling. Voor de opleidingsinstellingen waar relaties vindbaar waren op de website van de opleidingsinstelling of het opleidingsinstituut of in het handelsregister van de Kamer van Koophandel is de relatie onderstaand beschreven³⁹:

- De directeur-bestuurder van RINO Amsterdam (opleidingsinstituut) is lid van het bestuur van de stichting PDO-GGZ (opleidingsinstelling).
- De directeur van Radboud Centrum Sociale Wetenschappen (opleidingsinstituut) is adviseur van het SPON-bestuur (opleidingsinstelling).
- Het bestuur van de Stichting RINO Zuid (opleidingsinstelling) houdt toezicht op de dagelijkse gang van zaken via de uitvoerend bestuurder. Deze uitvoerende bestuurder is de directeur van RINO Zuid (opleidingsinstituut).
- De RINO Groep (BV) heeft de RINO Groep (stichting) als aandeelhouder. De bestuurders van de stichting zijn commissarissen van de BV. De bestuurder van de BV (opleidingsinstituut) is ook bestuurder van de stichtingen BoPP (opleidingsinstelling).

³⁹ Voor Gerion/Amsterdam UMC en Cure & Care Development BV (Arnhem) was niet goed te achterhalen hoe het toezicht georganiseerd is.

Bijlage 3. Governanceprincipes in het hoger onderwijs en de zorg

In deze bijlage beschrijven we de governanceprincipes in het hoger onderwijs en de zorg zoals bepaald in:

- De Wet op het hoger onderwijs en wetenschappelijk onderzoek (WHW)
- De Code goed bestuur universiteiten
- De Wet Toelating Zorginstellingen (WTZi)
- De governancecode zorg.

Governanceprincipes in de Wet op het hoger onderwijs en wetenschappelijk onderzoek (WHW)

De WHW bevat diverse eisen ten aanzien van het college van bestuur en de raad van toezicht

Volgens de WHW bestaat een college van bestuur uit maximaal drie leden. De raad van toezicht benoemt uit de leden een voorzitter. De leden kunnen niet ook lid van de raad van toezicht van de eigen of een andere universiteit, decaan of bestuurslid van een faculteit, of bestuurslid van een opleiding of andere universiteit zijn. De benoeming van leden vindt plaats op basis van vooraf openbaar gemaakte profielen. Voor de benoeming van leden stelt de raad van toezicht een sollicitatiecommissie in, bestaande uit:

- Een lid van of namens het deel van de universiteitsraad dat uit/door het personeel is gekozen of een lid van of namens de ondernemingsraad.
- Een lid van of namens het deel van de universiteitsraad dat uit/door de studenten is gekozen of een lid van de medezeggenschapsraad.⁴⁰

Voordat de raad van toezicht tot benoeming of ontslag van een lid overgaat, hoort zij vertrouwelijk de universiteitsraad of ondernemingsraad en de medezeggenschapsraad.

De raad van toezicht bestaat uit drie tot vijf leden. De voorzitter en de andere leden worden door de minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (OCW) benoemd, geschorst en ontslagen. De benoeming van leden vindt plaats op basis van vooraf openbaar gemaakte profielen. Een van de leden wordt benoemd op voordracht van de universiteitsraad, ondernemingsraad of medezeggenschapsraad. De leden van de raad van toezicht hebben geen directe belangen bij de universiteit, werken niet bij een ministerie en zijn geen lid van de Eerste of Tweede Kamer.

Het college van bestuur legt verantwoording af aan de raad van toezicht. Beiden leggen verantwoording af aan de minister van OCW (Figuur 10).

⁴⁰ Of ander orgaan dat is ingesteld op grond van de medezeggenschapsregeling.

Figuur 10. Het college van bestuur en de raad van toezicht leggen verantwoording af aan de minister van OCW⁴¹

Ook het accreditatieproces van opleidingen en de taken van de Onderwijsinspectie zijn wettelijk vastgelegd

Een accreditatieorgaan met rechtspersoonlijkheid is belast met het verlenen van accreditatie van bestaande en nieuwe opleidingen en de erkenning instellingstoets kwaliteitszorg (ITK). De ITK betreft een toets op de interne kwaliteitszorg en inzet tot verbetering van de resultaten. De minister van OCW draagt de bestuursleden van het accreditatieorgaan voor. De werkzaamheden van het accreditatieorgaan zijn vastgelegd bij ministeriële regeling. Het accreditatieorgaan rapporteert desgevraagd aan de minister over de kwaliteit van opleidingen.

Het college van bestuur zorgt ervoor dat de opleiding ter verkrijging van accreditatie wordt gevisiteerd. De visitatie wordt uitgevoerd door een commissie van deskundigen. De commissie van deskundigen dient te voldoen aan diverse eisen. Zo dient de commissie te bestaan uit leden die niet verbonden zijn aan de instelling en bestaat de commissie uit minimaal één student-lid. De commissie van deskundigen legt haar bevindingen vast in een rapport. Het college van bestuur stelt dit rapport beschikbaar aan de universiteits- en faculteitsraad, de medezeggenschaps- en ondernemingsraad en aan de opleidingscommissie.

De Onderwijsinspectie houdt toezicht op het naleven van de voorschriften in de WHW, het bevorderen van ontwikkeling en kwaliteit en de financiële rechtmatigheid.

Governanceprincipes in de Code goed bestuur universiteiten

Universiteiten⁴² hebben een Code goed bestuur opgesteld om duidelijk te maken hoe zij invulling geven aan goed bestuur, wat ten dienste staat van de maatschappelijke opdracht van universiteiten. In de code geven bestuurders en toezichthouders aan dat zij zich bewust zijn van hun verantwoordelijkheid om publieke en private middelen doelmatig en rechtmatig te besteden,

⁴¹ De accountant die door de minister is belast met het onderzoek van de ministeriële jaarrekening, heeft met het oog op het verrichten van dat onderzoek toegang tot elke instelling. De accountant kan in opdracht van de minister een onderzoek uitvoeren naar de doelmatigheid van het beheer van de instelling; de instelling verstrekt hiertoe alle benodigde inlichtingen aan de accountant.

⁴² De bestuurders en toezichthouders van de bij VSNU aangesloten universiteiten

daarin keuzes te maken, en daarover verantwoording af te leggen. In de code staan negen principes op basis waarvan bestuurders en toezichthouders van universiteiten invulling geven aan goed bestuur:

- 1 De maatschappelijke opdracht van de universiteit is het verzorgen van wetenschappelijk onderwijs, het verrichten van wetenschappelijk onderzoek en het in nauwe interactie met de samenleving ontwikkelen en delen van wetenschappelijke kennis. Elke universiteit geeft hier in lijn met haar eigen karakter en haar eigen identiteit invulling aan en legt daarover verantwoording af.
- 2 Aan de universiteit worden waarden gehanteerd die passen bij haar maatschappelijke opdracht. De universiteit bevordert een open cultuur waarin ieder onderwerp ter sprake kan komen en waarin bestuurders, medewerkers en studenten zich vrij voelen om elkaar aan te spreken. Die cultuur wordt uitgedragen binnen en buiten de organisatie.
- 3 De universiteit bevordert het realiseren van een veilige omgeving waar studenten en medewerkers zich kunnen ontplooien en zich professioneel kunnen ontwikkelen.
- 4 Het college van bestuur is verantwoordelijk voor het bestuur van de universiteit. Het college is zodanig samengesteld en ingericht dat de leden hun taken naar behoren kunnen vervullen.
- 5 De raad van toezicht is verantwoordelijk voor het intern toezicht op het college van bestuur van de universiteit. De raad is zo samengesteld en ingericht dat zijn leden hun taken naar behoren en in onafhankelijkheid kunnen vervullen.
- 6 Het overleg tussen bestuurders en medezeggenschap is zo ingericht dat de medezeggenschap invloed kan uitoefenen op de koers van de universiteit.
- 7 Bestuurders en toezichthouders dragen er zorg voor dat elke vorm van persoonlijk tegenstrijdig belang wordt vermeden, inclusief de schijn daarvan.
- 8 De universiteit beschikt over een adequate en deugdelijke governance voor samenwerkingen en verbindingen, waaronder die met universitair medische centra.
- 9 De universiteit beschikt over professionele interne risicobeheersings- en controlesystemen.

Governanceprincipes in de Wet Toelating Zorginstellingen (WTZi)

Zorgaanbieders die zorg willen aanbieden die onder de Zorgverzekeringswet (Zvw) of Wet langdurige zorg (Wlz) valt, hebben een WTZi-toelating nodig. Hiervoor moeten zij voldoen aan de wettelijke eisen uit (het uitvoeringsbesluit van) de WTZi. De wet stelt diverse eisen aan goed bestuur:

- Er is een orgaan voor de dagelijkse of algemene leiding van de instelling én een orgaan dat toezicht houdt op dit leidinggevende orgaan en het van raad voorziet.
- Een persoon kan niet tegelijk deel uitmaken van het leidinggevende en het toezichthoudend orgaan.
- Het toezichthoudend orgaan is zo samengesteld dat de leden ten opzichte van elkaar, het leidinggevende orgaan en andere deelbelangen onafhankelijk en kritisch kunnen opereren. In

de statuten moet zijn vastgelegd dat een lid van het toezichthoudend orgaan of zijn partner of familielid tot in de tweede graad⁴³ niet:

- Tijdens zijn lidmaatschap of in een periode van drie jaar voorafgaand aan de benoeming werknemer of bestuurder van de instelling is geweest of een belangrijke zakelijke relatie met de instelling heeft gehad.
- Een persoonlijke financiële vergoeding van de instelling ontvangt naast de vergoeding voor het lidmaatschap van de raad van toezicht.
- Bestuurslid is van een rechtspersoon waarin een bestuurslid van de instelling waarop hij toezicht houdt lid van het toezichthoudend orgaan is.
- Een aandelenpakket van minimaal tien procent in de vennootschap houdt.
- Bestuurder, lid van de raad van toezicht of op een andere manier vertegenwoordiger is van een rechtspersoon, die ten minste tien procent van de aandelen in de vennootschap houdt.
- In de twaalf maanden voor benoeming tijdelijk bestuurslid van de instelling is geweest door uitval van een bestuurslid.
- De verantwoordelijkheidsverdeling tussen het leidinggevend en toezichthoudend orgaan inzichtelijk is vastgelegd in de statuten.
- Er een conflictregeling is die beschrijft op welke manier interne conflicten tussen het leidinggevend en toezichthoudend orgaan worden geregeld.

Governanceprincipes in de Governancecode zorg

Brancheorganisaties in de zorg⁴⁴ hebben een Governancecode opgesteld vanuit de overtuiging dat goed bestuur en toezicht een belangrijke voorwaarde zijn voor goede zorg. De raad van bestuur en de raad van toezicht van zorgorganisaties zijn verantwoordelijk voor de integrale toepassing van de code. De nieuwe Governancecode zorg is sinds 1 januari 2017 van kracht en is gebaseerd op zeven principes:

- 1 De maatschappelijke doelstelling en legitimatie van de zorgorganisatie is het bieden van goede zorg aan cliënten: zorgorganisaties leveren goede zorg op basis van een private overeenkomst. Zij bieden ruimte aan professionals en dragen bij aan de publieke belangen van de gezondheidszorg.
- 2 De raad van bestuur en raad van toezicht hanteren normen en waarden die passen bij de maatschappelijke positie van de zorgorganisatie. Zorgorganisaties zorgen onder andere voor een open aanspreekcultuur en een cultuur waarin dilemma's en fouten besproken kunnen worden. Zij zorgen er daarnaast voor dat er vanuit alle niveaus van de organisatie ruimte is voor inspraak, samenspraak en tegenspraak en misstanden gemeld kunnen worden. Zorgorganisaties voorkomen en vermijden de schijn van elke vorm van persoonlijke bevoordeling of belangenverstremgeling van de leden van de raad van bestuur of van de raad van toezicht. Zo kan een lid van de raad van bestuur of raad van toezicht niet ook lid van de

⁴³ Benoemd worden de echtgenoot, geregistreerde partner of een andere levensgezel, pleegkind of bloed- of aanverwant tot in de tweede graad.

⁴⁴ ActiZ, de Nederlandse ggz, NFU, NVZ en VGN

- raad van bestuur of de raad van toezicht zijn van een andere zorgorganisatie binnen het verzorgingsgebied van de zorgorganisatie die (deels) dezelfde werkzaamheden verricht.
- 3 De zorgorganisatie schept randvoorwaarden en waarborgen voor een adequate invloed van belanghebbenden. De raad van bestuur is verantwoordelijk voor de inrichting van de medezeggenschap van de zorgorganisatie. De raad van bestuur legt daarnaast verantwoording af over de realisatie van de doelstellingen van de zorgorganisatie en het gevoerde beleid ten aanzien van belanghebbenden.
 - 4 De raad van bestuur en raad van toezicht zijn ieder vanuit hun eigen rol verantwoordelijk voor de governance van de zorgorganisatie. Zij zorgen ervoor dat de inrichting en werking voldoet aan de Governancecode Zorg.
 - 5 De raad van bestuur bestuurt de zorgorganisatie gericht op haar maatschappelijke doelstelling. In de statuten ligt vast welke besluiten van de raad van bestuur voor goedkeuring worden voorgelegd aan de raad van toezicht. Het betreft bijvoorbeeld in ieder geval de begroting en de beleidsplannen.
 - 6 De raad van toezicht houdt toezicht vanuit de maatschappelijke doelstelling van de zorgorganisatie. De raad van toezicht is zo samengesteld dat de leden onafhankelijk en kritisch kunnen opereren ten opzichte van elkaar, de dagelijkse en algemene leiding van de instelling en andere deelbelangen. De leden van de raad van toezicht zijn geen vertegenwoordiger van een interne of externe partij en handelen zonder last of ruggespraak. De benoeming van een lid van de raad van toezicht is voor maximaal vier jaar. Een lid kan, inclusief herbenoemingen, maximaal acht jaar zitting hebben. De raad van toezicht stelt een algemeen profiel op voor de samenstelling van de raad. Voor iedere vacature stelt de raad van toezicht een specifiek profiel op. Toezichthouders worden via een transparante en openbare procedure geworven. De raad van toezicht stelt de raad van bestuur in staat om voorafgaand advies uit te brengen over de profielen en de benoeming. De raad van toezicht benoemt ook leden op bindende voordracht. In het toetsen van de voorstellen van de raad van bestuur gaat de raad van toezicht na of de raad van bestuur de belangen van alle belanghebbenden zorgvuldig en evenwichtig heeft afgewogen. Een lid van de raad van bestuur vraagt voor iedere betaalde of onbetaalde nevenfunctie die hij aangaat voorafgaand toestemming van de raad van toezicht. De raad van toezicht verleent die toestemming alleen als er geen belangentegenstelling is.
 - 7 De raad van bestuur en raad van toezicht ontwikkelen permanent hun professionaliteit en deskundigheid. De raad van toezicht voert jaarlijks met elk van de leden van de raad van bestuur een gesprek over diens functioneren. De raad van toezicht evalueert zijn functioneren ten minste jaarlijks buiten de aanwezigheid van de raad van bestuur en zorgt voor vastlegging van de uitkomsten daarvan. Minimaal eens per drie jaar wordt deze evaluatie begeleid door een onafhankelijke externe deskundige.

Bijlage 4. Samenstelling begeleidingscommissie

Voor de analyse van de financiële consequenties en de governance in geval van directe aansluiting heeft het programma APV een begeleidingscommissie (BC) bijeengebracht. Zie hieronder de samenstelling van deze commissie.

Naam	Sector
Julliette van Eerd	Ggz-aanbieders
Arent van der Heide	Ggz-aanbieders
Davy Blekman	Opleidingsinstituten
Michel Telkamp	Universiteiten
Klaas Visser	Universiteiten / opleidingsinstituten

Bijlage 5. Geïnterviewden en deelnemers werksessies

Voor de analyse van financiële en organisatorische consequenties voerden we circa 15 interviews en hielden twee werksessies. Zie hieronder de deelnemers aan deze interviews en sessies.

Naam	Sector
Peter Bosman	ACTA
Mariëlle Frowijn	Altrecht
Boudewijn Bus	Consortia psychiatrie-opleidingen
Audrey Henninger	CRT
Dorian Kemperman	De Nederlandse ggz
Kees Spitters	De Nederlandse ggz
Inez Oosterholt	Dimence
Karin van Loon	GGz Breburg
Barbara Simons	GGz Rivierduinen
Angelique van Diepen	Lentis
Esther Deupmann	Nijmeegse Opleiding tot Verslavingsarts
Peter Greeven	Novadic Kentron
Doortje Brugmans	NZa
Ingrid Wigard	Parnassia
Kathinka Henderson	Parnassia Groep
Valerie Hoogendoorn	PPO
Sophieke Koolen	Pro Persona
Maaïke Laurant	Reinier van Arkel
Caroline de Rooij	Reinier van Arkel
Mieke Klein Obbink	Tactus
Wijnand van der Vlist	Tactus
Arda Wolterbeek Muller	TOP Opleidingsplaatsen
Jan-Hindrik Ravesloot	UAMC-UvA